

MÄLARDALENS HÖGSKOLA
tt **ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

Syns man inte finns man inte

En grundad teori om män som säljer sex

Kimona Magnusson

Mälardalens Högskola,
Akademin för hälsa, vård och välfärd
Sociologi med socialpsykologisk inriktning SOA 135
Eskilstuna VT-20

Handledare: Eduardo Medina
Examinator: Susanna Toivanen

Sammanfattning

Prostitution är ett ämne som engagerar och väcker känslor. I både forskning, debatter och insatser finns ett stort fokus på kvinnor som säljer sex till män. Föreliggande studie har i stället fokus på något som inte engagerar i lika stor utsträckning, män som säljer sex. Syftet är att undersöka hur yrkesverksamma som inom sina verksamheter möter eller kan möta målgruppen män som säljer sex ser på, och talar om, dessa män. Med grundad teori som metodansats har jag intervjuat fem yrkesverksamma inom socialt arbete. Den teoretiska modell som genererats består av en kärnkategori, *osynlighet*, och nio övriga kategorier. Kategorierna och deras inbördes relationer bildar en förklaringsmodell som både kan ge svar på studiens syftesformulering men även på frågan om varför män som säljer sex blir osynliga i de verksamheter som möter eller kan möta dessa män. Genom att tillämpa queerteorin på mitt resultat har det blivit tydligt att de normer som finns om kön och sexualitet har en central roll i hur dessa män blir osynliga. Det sammantagna resultatet synliggörs av citatet ”Syns man inte finns man inte”, vilket även är studiens titel.

Nyckelord: Prostitution, manlig prostitution, män som säljer sex, sexarbetare, män som säljer sex till män, grundad teori, queer.

Förord

Jag vill rikta mitt varmaste tack till mina respondenter som tagit sig tid att delta i studien. Tack för att jag har fått ta del av era er erfarenheter och er kunskap, utan er medverkan hade inte studien varit möjlig.

Jag vill även framföra ett tack till min handledare Eduardo Medina på Mälardalens Högskola. Tack för din tid och ditt engagemang.

Slutligen vill jag tacka mina barn och min övriga familj för ert stöd och ert stora tålamod under alla kvällar och helger som jag arbetat med denna studie.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Förord	3
1. Inledning.....	6
1.1. Bakgrund	6
1.2 Syfte	6
1.3 Disposition	7
2. Metod	7
2.1 Motivering av metodval	7
2.2 Metodbeskrivning.....	7
2.3 Urval.....	8
2.4 Datainsamling.....	9
2.5 Minnesanteckningar	9
2.6 Teoretisk känslighet	9
2.7 Tempo.....	10
2.8 Etiska överväganden och principer	10
3. Genomförande	10
3.1 Öppna fasen.....	11
3.2 Selektiva fasen.....	13
3.3 Teoretiska fasen.....	13
4. Resultat.....	15
4.1 Kärnkategorin osynlighet	15
4.2 Dolda arenor	16
4.3 Skillnader	17
4.4 Subkulturen hbtq	17
4.5 Kunskap.....	18
4.6 Normer	18
4.7 Offer	19
4.8 Skam.....	20
4.9 Stöd.....	20
5. Tidigare forskning	21
5.1 Osynlighet	21
5.2 Dolda arenor	23
5.3 Subkulturen hbtq	23
5.4 Normer	23
5.5 Studiens bidrag till befintlig forskning.....	25
6. Min teoretiska modell.....	25

6.1 Kategoriernas inbördes relationer	26
6.2 Modellens svar på frågan om varför män som säljer sex blir osynliga.....	26
7. Teori	27
7.1 Begreppet queer och queerteorins grunder.....	27
7.2 Heteronormativitet.....	27
7.3 Den heterosexuella matrisen	28
7.4 Performativitet.....	28
8. Diskussion	28
8.1 Resultat i relation till studiens syfte	29
8.2 Resultat i relation till tidigare forskning	30
8.3 Resultatets anknytning till vald teori.....	32
8.4 Avslutande kommentarer	33
8.5. Förslag till vidare forskning	34
9. Litteraturlista	35
10. Bilagor.....	37
10.1 Informationsbrev till respondenter	37
10.2 Intervjuguide	37
10.3 Kompletterande utskick via epost	38

1. Inledning

Ämnet prostitution är någonting som engagerar både forskare och samhället i övrigt. Sexhandeln väcker ofta starka känslor och är föremål för olika insatser från samhället. Det finns ett stort antal debattinlägg och rapporter i ämnet. Fokus i den allra största delen av det som producerats, och även i det som engagerar och upprör, rör dock kvinnor som säljer sexuella tjänster till män. Denna studie fokuserar i stället på den del av prostitutionen som inte lika tydligt engagerar och upprör, män som säljer sex. Titeln kommer från ett citat från en av mina respondenter. Citatet sammanfattar väl hur de yrkesverksamma jag intervjuat beskriver män som säljer sex men ger även en bild av studiens sammantagna resultat.

1.1. Bakgrund

I denna bakgrund vill jag ge en kort bild av det sammanhang som min undersökning gjorts inom. Detta för att skapa en grund för fortsatt läsning. Jag har valt att fokusera på lagstiftning, kartläggningar om omfattning samt kunskap om män som säljer sex.

I Sverige är det sedan 1 januari 1999 förbjudet att köpa sexuella tjänster, detta i enlighet med den så kallade sexköpslagen (BrB 1962:700, 6 kap 11§). Det är inte förbjudet att sälja sexuella tjänster. Lagen är utformad på detta sätt för att markera vem som är gärningsman och vem som är brottsoffer. Lagstiftningen är könsneutral men har sitt ursprung i jämställdhetspolitiken och regeringens strategi att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Den är tänkt att vara ett verktyg för att bekämpa prostitution och människohandel för sexuella ändamål, men även för att förändra människors attityder till att köpa sex. (Skr, 2007/08:167, s. 3; Skr, 2016/17:10, s. 33)

I den övervägande delen av rapporter inom området prostitution lyfts svårigheten att kartlägga omfattning av personer som säljer sexuella tjänster. En av kartläggningarna genomfördes av Länsstyrelsen Stockholm under 2014, *Prostitutionen i Sverige 2014 – en omfattningskartläggning* (2015). Enligt den befolkningsbaserade undersökningen var andelen individer som svarat att de någon gång under sitt liv sålt sexuella tjänster 0,7 procent. Samtliga av dessa var män. (a.a., s.26) Att det är fler män än kvinnor som svarar att de sålt sexuella tjänster stämmer enligt Länsstyrelsen överens med tidigare undersökningar. Enligt Länsstyrelsen kan en förklaring till detta vara att en betydande andel av de kvinnor som säljer sexuella tjänster har annan nationalitet än svensk. (a.a., s. 9) Även när det gäller unga visar flertalet genomförda befolkningsundersökningar på en högre andel killar än tjejer. I Svedin och Priebe's undersökning *Unga sex och internet* bland elever i årskurs tre på gymnasiet svarar exempelvis 1,7 av killarna och 1,2 procent av tjejerna att de har erfarenhet av att ha sex mot ersättning (2009, s. 72).

I ett flertal studier på området lyfts att kunskapen om män som säljer sex är starkt begränsad, både inom allmänheten och inom de verksamheter som möter personer som säljer sexuella tjänster. Socialstyrelsen beskriver i rapporten *Kännedom om prostitution* (2007) att det saknas kunskap om gruppen och att varken kommuner eller polisdistrikt fokuserar på just denna målgrupp i sitt arbete. I de verksamheter som finns i Sverige är det i stället en stor fokusering på kvinnor. De professioner som är verksamma på området uppger att de har kännedom om att gruppen män som säljer sex existerar men att de saknar kunskap. (a.a., s. 37)

1.2 Syfte

Syftet med min studie är att undersöka hur yrkesverksamma som inom sina verksamheter möter eller kan möta målgruppen män som säljer sex ser på, och talar om, dessa män. Med begreppet yrkesverksamma åsyftas de yrkesgrupper som inom sitt ansvarsområde möter eller

kan möta målgruppen män som säljer sex. Det kan handla om exempelvis socialsekreterare, poliser, skolpersonal eller personal inom hälso- och sjukvården.

1.3 Disposition

Jag har nu givit en kort bakgrund till det ämne jag har valt att studera samt redogjort för syftet med min studie. I nästkommande kapitel presenterar jag den metod jag valt att använda samt redogör för hur jag gått till väga med mitt urval och datainsamling. Kapitlet avslutas med en presentation av mina etiska överväganden. Efter detta följer en beskrivning av studiens genomförande. Jag kommer därefter att redogöra för mitt resultat. Jag fortsätter sedan med att presenteras relevant tidigare forskning. Efter detta presenteras den teoretiska modell som genererats. Därefter följer en beskrivning av den teoretiska referensram jag har valt att tillämpa på mitt resultat, queerteorin. I diskussionen som följer relaterar jag mitt resultat till både studiens syfte, tidigare forskning och teorin. Studien avslutas sedan med avslutande kommentarer och förslag till vidare forskning.

2. Metod

I detta kapitel beskriver jag den metod jag valt att använda mig av för min studie, grundad teori (GT). Jag inleder med att beskriva varför jag valt just denna teori. Därefter kommer jag att göra en kort metodbeskrivning och redogöra för mitt urval och hur min datainsamling genomförts. Jag kommer sedan att förklara grundläggande delar av metoden och beskriva hur jag har förhållit mig till dessa och därefter avsluta med ett avsnitt om etiska överväganden.

2.1 Motivering av metodval

”Att använda sig av grundad teori är som att ge sig ut på en upptäcks resa, där upptrampande stigar och vägbeskrivningar saknas” (Guvå & Hylander 2003, s. 4). Mitt val av grundad teori som metod var från början inte det självklara valet. När jag påbörjade mitt arbete hade jag i princip ingen kunskap om ämnet män som säljer sex. Jag har länge haft ett intresse av feministiska frågor och prostitution som ämne men jag har inte reflekterat mycket över just män som säljer sex. Mitt intresse av frågan väcktes efter att jag tagit del av en artikel i ämnet. Jag var utifrån detta väl medveten om att jag behövde göra en resa i ämnet. Jag sökte därför efter en metod som gjorde det möjligt för mig att, utan allt för starka ramar, kunna utforska och fördjupa mig i ämnet.

Utifrån val av ämne behövde jag även en kvalitativ metod. Detta eftersom jag ville gå på djupet och utforska fenomenet män som säljer sexuella tjänster. Jag önskade även utgå från ett induktivt förhållningssätt eftersom jag ville kunna samla in mitt datamaterial utan någon bestämd förutfattad mening eller frågeställning.

2.2 Metodbeskrivning

GT skapades i början av 60-talet av Barney Glaser och Anselm Strauss. Inom grundad teori finns det en blandning av både deduktiv och induktiv metod men det är en metod som används framför allt inom kvalitativa induktiva undersökningar (Hartman 2001, s. 27–28). Den induktiva metoden handlar om att forskaren samlar in material utan att från början ha en hypotes. När forskaren sedan samlat in allt material görs en analys och därefter söker forskaren efter samband mellan olika egenskaper. Om sambandet hittas i materialet (förutsatt att datamaterialet är tillräckligt stort) kan forskaren sedan dra en generell slutsats. Det är på detta sätt som en generell hypotes genereras (a.a., s. 25). Den deduktiva metoden utgår från en eller flera hypoteser som först formuleras för att besvara en fråga. När detta är genomfört samlas relevant data in för att genomföra en analys av huruvida hypotesen bekräftar frågan. (a.a., s. 23)

Inom GT görs urval, insamling av data och analys parallellt, om och om igen. När första insamlingen och analysen är genomförd, och man kommit fram till en typ av mättnad, inleds nästa fas och en ny insamling. Här utgår forskaren från den första genomförda analysen. Varje insamling av data och analys genererar en ny. Processen med att göra ett urval påbörjas alltså om och om igen. Hela denna process fortlöper till dess att en teori har skapats. Det är alltså en form av sicksack-liknande process. (a.a., s. 36) När undersökningen har gjorts till dess att ingen nya data finns att tillföra till materialet har det uppstått en teoretisk mättnad. När denna mättnad har visat sig är det tid att gå till nästa fas för att undersöka och generera nya begrepp till materialet (a.a., s. 71–72).

2.3 Urval

Syftet med min studie är att undersöka hur yrkesverksamma som inom sina verksamheter möter eller kan möta målgruppen män som säljer sex ser på, och talar om, dessa män. I valet av respondenter gjorde jag först ett urval av vilka verksamheter/funktioner som jag antog var relevanta i relation till mitt syfte. Jag kom fram till att jag ville prata med verksamma inom polisen och socialtjänsten då dessa funktioner möter eller kan möta målgruppen direkt. Jag ville även tala med personer som på något sätt arbetade med målgruppen inom ramen för stöd. Utöver detta ville jag nå funktioner som arbetade mer övergripande i frågan.

För att få en så djup förståelse som möjligt valde jag att göra ett ändamålsenligt urval genom att vända mig till de individer som direkt *möter* målgruppen eller arbetade övergripande specifikt med frågan. Jag sökte därför informanter inom valda verksamheter som i sin yrkesroll har ett särskilt ansvar inom området prostitution. Jag är medveten om att jag utifrån mitt syfte kunde gjort valet att intervjua personer utan förkunskap och erfarenhet inom ämnet prostitution från valda verksamheter. Alltså de personer som inom sin yrkesroll *kan* möta målgruppen. Med grund i den kunskap jag inhämtade i inläsningen av ämnet gjorde jag dock bedömningen att detta val troligtvis inte skulle ge mig tillräckliga kunskaper för att kunna bygga min teori.

Vid mitt urval av intervjupersoner försökte jag så långt som möjligt att nå ett brett urval i relation till kön, detta var dock svårt eftersom många av de som arbetar inom området är kvinnor.

Respondent 1 är polis med särskilt ansvar för prostitution och människohandel. Hon arbetar inom kriminalunderrättelsetjänsten i ett mellanstort län, exempelvis med kartläggning, utredningar och information.

Respondent 2 är utbildare/sakkunnig/stödperson. Han arbetar deltid som sakkunnig och utbildare inom ämnet män som säljer sexuella tjänster inom en statlig myndighet. Han handleder och stödjer även yrkesverksamma som möter målgruppen samt har stödsamtal med främst män och pojkar som säljer sex.

Respondent 3 är förste socialsekreterare på socialjouren i en mellanstor stad. Hennes arbetsuppgifter inom socialjouren består av att handlägga alla ärenden som ingår i socialförvaltningens ansvarsområde och är av akut karaktär. Hon är, tillsammans med respondent 4, särskilt ansvarig för de ärenden som rör prostitution och människohandel i kommunen. Hon ingår även i flera strategiska nätverk i frågan.

Respondent 4 arbetar även hon som socialsekreterare på socialjour i en mellanstor stad. Hon är, tillsammans med respondent 3, särskilt ansvarig för de ärenden som rör prostitution och människohandel i kommunen. Hon ingår även i flera strategiska nätverk i frågan.

Respondent 5 är terapeut i en verksamhet som vänder sig till personer som har erfarenhet av prostitution eller sex mot ersättning i en större stad. Hennes huvudsakliga arbetsuppgifter består i att stöd och behandling i form av samtal, praktisk hjälp och medicinsk rådgivning till utsatta för prostitution och människohandel. Hon har tidigare arbetat med uppsökande verksamhet inom prostitution.

2.4 Datainsamling

För att samla in data har jag valt att använda mig av telefonintervjuer samt komplettering via utskick av e-post. Respondent 1, 2 och 5 intervjuades enskilt. De båda yrkesverksamma inom socialjouren intervjuades gemensamt.

I min insamling av datamaterial har jag försökt att i största mån eftersträva att inte låta redan formulerade problemställningar få styra det som undersöks. Det som styr är den data som uppkommer (Hartman, 2001 s. 40). Glaser hävdar att intervjuer ska göras utan användning av bandspelare och endast genom anteckningar. Genom användning av enbart anteckningar menar Glaser att detta stärker koncentrationen på det som är relevant. (a.a., s. 64) Jag valde trots detta att spela in intervjuerna. Jag gjorde även anteckningar vid sidan om. Detta valde jag av två skäl. Dels för att jag genomförde intervjuer per telefon, vilket gjorde att intervjuerna blev mer komprimerade utan naturliga pauser eller möjligheter att föra anteckningar. Dels bedömde jag att jag var för oerfaren i denna metod för att direkt kunna göra urval av det som var relevant. Jag har inte transkriberat intervjuerna exakt utan lyssnat och skrivit ner valda delar. Detta har gjorts ett flertal gånger.

2.5 Minnesanteckningar

Att skriva minnesanteckningar, eller memos som det också kan benämnas, är ett viktigt fundament i grundad teori. Forskaren skriver här ner de tankar, idéer, frågor, hypoteser och relationer som hen ser i sitt material. Det är viktigt att forskaren gör detta direkt när tankarna kommer. (Glaser, 1978, s.83) Minnesanteckningarna ska börjas noteras så fort kodning är påbörjad och fortlöpa under hela forskningsprocessen (Hartman, 2001 s. 87). Anteckningarna ska alltså vara ett verktyg under både insamlingen av data, kodningen och analysen. De syftar till att ge en förståelse för de olika koderna och kategorierna och hur de är relaterade till varandra. (Ferjes & Thornberg, 2009 s. 57) Effekterna av memos för forskaren är flera. En effekt handlar om att forskaren får stöd i att lyfta sitt arbete från ett handla om att enbart beskriva till en begreppslig teoretisk nivå. En annan effekt är att forskaren får stöd i att närma sig sitt material med en nyfikenhet och kreativitet. (Holton & Walsh 2017, s. 72)

I samband med min första datainsamling och kodningen skrev jag memos i form av tankar och mönster som jag uppfattade i materialet. Direkt efter mina telefonintervjuer skrev jag även ner mer utförliga minnesanteckningar för att stödja minnet i kommande arbete. (a.a., s. 60) I samband med fortsatt kodning och analys i de olika faserna har jag sedan fortsatt att skriva minnesanteckningar, mycket för att hjälpa mig själv att sortera min data. Varje gång det har kommit upp nya tankar, potentiella kategorier eller tankar har jag antecknat det. Minnesanteckningarna i varje fas har jag sedan använt mig av vid nästa datainsamling, som ett sätt att ytterligare fördjupa mig. (a.a., s. 73)

2.6 Teoretisk känslighet

För att kunna till slut nå målet av att generera en teori som är grundad i data har jag behövt förhålla mig till de kategorier och mönster som framkommit i materialet med en öppenhet och lyhördhet. Denna teoretiska känslighet att någonting som vuxit fram genom att jag under arbetet med denna studie fått en ökad förståelse för de kategorier och mönster som framträdde i min data. Min teoretiska känslighet har sedan väglett mig i arbetet med att generera en teori

genom att peka på vilken typ av data som jag skulle fokusera på i nästkommande steg. Den teoretiska känsligheten har i mitt arbete fungerat som en slags vågskål i betydelsen att jag kunnat väga mitt material utifrån relevans till studiens syfte. På så sätt har jag kunnat undvika att pressa in min insamlade data i redan förutbestämda ramar. (Hartman 2001, s. 97–99)

2.7 Tempo

En av grunderna i GT är att förståelsen av det som ska undersökas ska växa fram genom processen. En förutsättning för detta är tempo. Den forskare som använder sig av GT behöver vara inkännande för sitt eget tempo, vilket i sin tur blir en grund för vilken arbetstakt som den specifika forskaren ska använda i sitt arbete. Att just tempot är betydelsefullt i GT handlar om att teorin ska utvecklas. Det har även att göra med att ingenting ska tvingas fram. En forskare som kan hantera tempot på ett bra och fruktbart sätt kan skapa en egen kreativitet och nyfikenhet. Det är därför väsentligt att ta pauser och leva ett vardagsliv parallellt med sin forskning. (Hartman 2001, s. 100–101) Det teoretiska tempot har i mitt fall tjänat till min fördel. Eftersom jag parallellt med mina studier även har arbetat har jag haft lång tid att låta mitt material växa och utvecklas.

2.8 Etiska överväganden och principer

Jag kommer nu att presentera hur jag förhållit mig till etiska överväganden. God forskning ska enligt Vetenskapsrådet (2002) bidra till att förbättra olika gruppers livsvillkor, belysa och utmana fördomar samt ge mer kunskap.

Min studie har utförts enligt Vetenskapsrådets etiska principer. De etiska principerna är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. Inför intervjuerna har jag skriftligt informerat om studiens syfte, att deltagande är frivilligt samt att intervjun kan avbrytas när som helst. Vidare att intervjun kommer att spelas in via en bandspelare. I detta brev beskrev jag även att uppgifterna som skulle framkomma under intervjun endast skulle användas till den aktuella studien och att de skulle behandlas konfidentiellt. Alla uppgifter om informanterna samt känsligt material skulle inte lämnas ut och efter avslutad studie skulle insamlat materialet raderas. Relaterat till respondenternas konfidentialitet valde jag vidare att använda mig av siffror istället för fingerade namn på respondenterna då jag anser att siffror upplevs mer anonymt. Vid intervjutillfället informerades informanterna återigen om dessa nämnda etiska principer. Jag betonade särskilt att de som deltagare hade rättigheten att själva bestämma över sin medverkan.

Ett specifikt etiskt övervägande i min studie har rört vilka personer som jag ska intervjua. I relation till mitt syfte var det självklart att välja yrkesverksamma personer. Jag övervägde en period att även intervjua någon person från målgruppen, det vill säga en man som hade erfarenhet av att sälja sexuella tjänster. Detta för att få en annan bild av det som framfördes från de yrkesverksamma. Då min studie enbart är på kandidatnivå och jag själv saknar djupare forskningskunskap valde jag dock att avstå detta. Valet att avstå är även relaterat till de känslor och reaktioner som kan uppkomma för respondenter under och efter en intervju. För vissa personer kan valet att sälja sexuella tjänster vara kopplat till tidigare trauman som i en intervjusituation kan komma upp till ytan.

3. Genomförande

I detta avsnitt av studien beskrivs de olika faserna i grundad teori och mitt eget tillvägagångssätt i varje fas.

3.1 Öppna fasen

I den öppna fasen ska forskaren så förutsättningslöst som möjligt, utan att ha frågeställningar klara, samla in data. Fasen benämns öppen eftersom det i denna fas inte ska finnas några begränsningar i relation till det datamaterial som samlas in. Utgångspunkten är att all data som samlats in kan visa sig vara relevant. Syftet med denna fas är att uppmärksamma kategorier i materialet. Dessa kategorier hittas genom att det insamlade materialet kodas. Kodningen sker oftast genom att söka i texten efter vissa begrepp, begrepp som kan påvisa något speciellt, någonting som kan ses som en kategori. (Hartman 2001, s. 40) Kategorierna kan enligt Hartman betraktas som olika begrepp som används som hjälp för att ordna upp verkligheten (a.a., s 47).

Som tidigare nämnts utgår mitt arbete från Glasers version av GT. Jag gick därför in i arbetet utan direkta teman eller formulerade frågeställningar som kunde styra undersökningen (a.a., s. 40). Jag utgick endast från själva området män som säljer sex. Då detta område omfattar ett antal olika delområden fick jag dock relativt tidigt välja att fokusera på några specifika delar inom den manliga prostitutionen. Jag valde då att fokusera på hur *yrkesgrupper som möter eller kan möta ser på och talar om män som säljer sex*. Utifrån detta val gjorde jag sedan mitt urval av respondenter. Jag valde att intervjua en polis, två socialsekreterare inom socialjouren, en terapeut inom en stödverksamhet och en utbildare/sakkunnig/stödperson. Eftersom jag redan i mina förberedelser i ämnet blev medveten om att det fanns en begränsad kunskap bland yrkesverksamma beslutade jag mig för att genomföra intervjuer med samtliga redan i den öppna fasen. Detta för att göra det möjligt för mig att kunna identifiera en kärnkategori. Jag genomförde en intervju vardera, samtliga över telefon. Respondenterna från socialtjänsten intervjuades i enlighet med deras önskemål gemensamt. En närmare beskrivning av respondenterna finns under avsnittet urval.

Enligt Hartman (a.a., s. 79–80) innebär kodning av datamaterial ett mekaniskt sätt att arbeta sig igenom materialet. En bearbetning av texten sker rad efter rad för att hitta ord eller meningar som förklarar det fenomen som undersöks. Syftet är att göra materialet begripligt genom att söka efter egenskaper och kategorier i det material som insamlats. Mitt kodningsarbete har skett genom att jag med hjälp av färgpennor markerat kategorier i mina minnesanteckningar och intervjuer. Under detta kodningsarbete började vissa teman inom området, olika kategorier, framkomma. Tidigt i kodningen visade sig en kategori som berörde *prostitutionens historik*. Här talade respondenterna om prostitution i form av ett så kallat yrke som alltid har funnits. En ytterligare kategori som framkom tidigt berörde *inträdet till prostitution*, det vill säga de bakomliggande orsaker som kunde finnas till att en person börjar sälja sex. En ytterligare kategori som framkom berörde de *arenor* som män som säljer sex använder. En kategori som relaterade till denna, men som ändå framstod som en egen kategori, var att dessa män använde arenor som var en del av *subkulturen hbtq*. Här lyftes tankar om att denna grupp ingår i en sluten kultur och att männen även själva bidrog till denna slutenhet. En annan kategori rörde *skillnader* mellan den manliga och kvinnliga prostitutionen. Flera respondenter beskrev skillnader i form av vilka arenor som användes men även skillnader i pris och omfattning. En kategori berörde vidare *jämställdhet*. Här betonades kvinnor och mäns lika rättigheter och lika värde. En ytterligare kategori som framkom handlade om de *normer* och föreställningar som finns om kön och sexualitet men även om vilka som säljer sexuella tjänster. Det blev i analysen tydligt att den rådande föreställningen är väldigt könsspecifik, det vill säga det är kvinnor som säljer sex till män. Ytterligare kategori rörde synen på vem som är att betrakta som *offer*. Någonting annat som kodades som en kategori berörde frågan om *skam*. Flera respondenter lyfte att män som säljer sexuella tjänster upplever mer skam än kvinnor. Skammen är både kopplad till att sälja sex

men även till att sälja sexuella tjänster till just män. En ytterligare kategori som framkom i materialet var möjligheten till *stöd*. Respondenterna hade här bland annat resonemang kring kopplingen av möjligheten till stöd och upplevelse av skam. Ytterligare kategori berörde kunskap och *brist på kunskap*. Här framfördes att många yrkesverksamma brister i kunskap om prostitution som helhet men särskilt om män som säljer sexuella tjänster.

Efter att jag analyserat materialet utifrån nämnda kategorier bedömde jag att materialet var mättat. Enligt Hartman (2001) sker en teoretisk mättnad när en forskare inte kan urskilja fler kategorier i materialet. I samband med att materialet blir mättat synliggörs sedan en kärnkategori i materialet. Hartman beskriver kärnkategorin som den kategori som belyser det specifika problem som blir centralt i det fenomen som forskaren undersöker. (a.a., s. 41) Enligt Ferjes och Thornberg (2009) är kärnkategorin den kategori som mest frekvent framkommer i datamaterialet. Det är en kategori som ”beskriver eller fångar upp viktiga delar av data, som är variationsrik och som flera av de andra kategorierna har kopplingar till eller relationer med”. (a.a., s. 46)

I slutet av den öppna fasen hade jag flera tänkbara kärnkategorier: dolda arenor, subkulturer, normer, kunskap och osynlighet. För att kunna göra mitt val av vilken kategori som var min kärnkategori gjorde jag ännu en genomgång av alla intervjuer. Under arbetet utgick jag från två frågor, dels vilken kategori som var central i min insamlade data, dels vilken kategori som var central i relation till det jag vill undersöka, det vill säga mitt syfte. Den kategori som till slut visade vara studiens kärnkategori, var *osynlighet*. I och med att materialet upplevdes mättat och kärnkategorin hittats bedömde jag att arbetet nu var redo att övergå i nästa fas. Nedan finns en redovisning av samtliga kategorier och ett urval av de koder som sammankopplades till dessa.

Kategorier	Koder
Osynlighet (kärnkategori)	Under jord, arenor, vill inte bli sedda, svårigheter att fånga upp, tystnad, normativa samhället, offer
Prostitutionens historik	Bordeller, lagstiftning, nya aktörer
Inträde till prostitutionen	Olika faktorer, gränsdragningar, utsatthet, påverkan av miljö
Dolda arenor	Gatuprostitution, internet, mobiltelefoner förändring över tid, klubbar, offentliga platser
Subkulturen hbtq	Gaykulturen, stängda forum, tystnad eget val
Skillnader	Ersättning, kvinnor överrepresenterade, arenor, utsatthet för våld, efterfrågan,
Jämställdhet	Lika värde, samma rättigheter, förändring synsätt
Normer	Stereotypa bilden, manligt och kvinnligt heteronormativ värld, normativa samhället
Offer	Samma utsatthet, samhällets syn på män, sig själva att skylla, fria val, attribut, aktiva, underlägsna
Skam	Göra något som man innerst vet är fel, ångest känslor, samhällets syn, möjlighet till stöd
Stöd	Behov, hjälp, känslor, utsatthet, verksamheter, samtal, våga fråga

Kunskap	Brister, vidareutbildning, rutiner, handledning
Osynlighet	Under jord, arenor, vill inte bli sedda, svårigheter att fånga upp, tystnad, normativa samhället, offer

3.2 Selektiva fasen

Den andra fasen i GT är den selektiva fasen. I denna fas ligger fokus på att sortera datamaterialet. Målet är att hitta de kategorier som är relaterade till den kärnkategori som identifierats, och sortera bort resterande kategorier. Sorteringsarbetets utgångspunkt är att det enbart är de kategorier som är relaterade till kärnkategorin som förtjänar sin plats i teorin. För att klarlägga vilka kategorier som är viktiga görs i denna fas en ytterligare datainsamling. (Hartman 2001, s. 41). Min datainsamling i selektiva fasen skedde genom en ytterligare intervju med respondent 2, som arbetar som utbildare/sakkunnig/stödperson. Vid min första intervju med denna person blev det tydligt att han hade en mycket djup förståelse av ämnet. Han var även den som haft allra flest kontakter med män som säljer sexuella tjänster. Jag gjorde därför bedömningen att en ytterligare intervju med denna respondent skulle ge ett utökat och djupare datamaterial.

I kodningen efter min andra intervju med respondent 2 blev det tydligt att min bedömning av att datainsamlingen i öppna fasen varit mättad var korrekt. Inga ytterligare kategorier än de redan funna tillkom. Även mitt beslut av kärnkategori bekräftades. Jag inledde nu ett arbete med att försöka fylla min kärnkategori och övriga kategorier med mer innehåll. Detta gjordes genom att jag både införlivade material från min sista intervju och genom att jag ytterligare en gång gick igenom mitt empiriska material, mina kategorier, minnesanteckningar och memos. Genom detta arbete fick min kärnkategori en allt tydligare form och mitt val av just osynlighet som kärnkategori blev styrkt.

I det sorteringsarbete som sedan följde valde jag ut de kategorier jag ansåg vara mest relevanta för min fortsatta studie, de som tydligt kunde relateras till kärnkategorin osynlighet. I detta skede i mitt arbete upplevde jag att min teoretiska känslighet hade utvecklats. Jag var väl inläst i mitt material och i de kategorier och mönster som visat sig och det underlättade i mitt sorteringsarbete. Jag valde här att gå vidare med kategorierna *dolda arenor*, *subkulturen hbtq*, *skillnader*, *normer*, *offer*, *skam*, *stöd*, *stöd* och *brist på kunskap*. I samtliga av dessa kategorier fanns det relevanta direkta eller indirekta kopplingar till kärnkategorin. De kategorier som sorterades bort var *prostitutionens historik*, *inträde till prostitutionen* och *jämställdhet*. Inom dessa kategorier fanns inget resonemang som jag bedömde kunde härledas till osynlighet. När jag kodat det nya materialet och gjort min sortering gick jag ännu en gång igenom mitt material. Denna genomgång resulterade inte i någonting nytt, vilket tydliggjorde att jag uppnått mättnad i den selektiva fasen.

3.3 Teoretiska fasen

Den sista fasen som Glaser beskriver är den teoretiska fasen. Den teoretiska fasens syfte är att hitta de teoretiska koderna, de begrepp som visa vilken relation som råder mellan kategorier (Hartman 2001, s. 83). Fasen handlar alltså om att se hur kategoriernas förhåller sig till varandra. Den viktiga frågan i denna fas blev för mig därmed: Hur förhåller sig kategorierna till kärnkategorin och till varandra?

Enligt Hartman (a.a.) finns det två olika sorters koder, faktiska och teoretiska koder. De faktiska koderna, de egenskaper och kategorier som finns i materialet, identifieras i de inledande faserna. I den teoretiska fasen ska kodningen i stället leda till att forskaren hittar de

som Hartman benämner som de teoretiska koderna. Dessa kan beskrivas som de begrepp som håller de faktiska koderna samman. I det teoretiska kodandet söker forskaren efter koder för att samordna de faktiska koderna till teorin. I detta arbete uppmärksammas ofta många olika teoretiska möjligheter som överlappar varandra. Genom detta kan olika samband mellan kategorierna bli synliga och så kallade ”kodningsfamiljer” uppmärksammas. (a.a., s. 79–83)

Jag inledde mitt kodningsarbete i denna fas genom att först gå igenom mitt material en ytterligare gång. Därefter skrev jag ner mina kategorier var för sig och gick ännu en gång igenom alla de egenskaper som gick att finna i respektive kategori. Nästa steg handlade om att undersöka hur de olika kategorierna förhöll sig till varandra och identifiera kodningsfamiljer. Jag började med att rita en modell där min kärnkategori placerades i centrum och övriga kategorier runt om. Därefter fokuserade jag på att hitta de så kallade kodningsfamiljerna. De kodningsfamiljer jag identifierade i mitt material var centrerade kring kategorierna *dolda arenor* och *normer*. Relaterade till dessa fanns *skillnader* respektive *offer*, *skam* och *stöd*. Två kategorier som inte fick en så kallad kodningsfamilj var kategorierna *subkulturen hbtq* och *brist på kunskap*.

I nästa steg ville jag mer djupgående klargöra hur alla kategorier relaterade till kärnkategorin och till varandra. Det blev i detta arbete synligt att det fanns en slags hierarkisk ordning som rörde hur nära de olika kategorierna relaterade till själva kärnkategorin. Därför valde jag att göra en hierarkisk uppställning av kategorierna, med min kärnkategori överst. Då kategorierna *dolda arenor* och *normer* var centrala i bildandet av kodningsfamiljer placerades de under osynlighet i hierarkin. Under kategorin *dolda arenor* placerades sedan kategorin *skillnader* och under *normer* kategorierna *offer*, *skam* och *stöd*. Eftersom jag bedömde att kategorierna *brist på kunskap* och *subkulturen hbtq* var starkt relaterade till min kärnkategori placerades även dessa direkt under kärnkategorin, på samma linje som *dolda arenor* och *normer*. I nästa skede analyserade jag hur nära de fyra kategorierna *dolda arenor*, *subkulturen hbtq*, *normer* och *brist på kunskap* var relaterade till osynlighet. Jag bedömde att kategorierna *subkulturen hbtq* samt *normer* var de som starkast relaterade till osynlighet. Detta visualiserades genom att placera dem direkt under kärnkategorin och de övriga två i utkanterna. När jag var nöjd med den hierarkiska ordningen gick jag vidare med att försöka visualisera hur de olika kategorierna relaterade till kärnkategorin och varandra. Jag använde mig även här av pilar. Jag fortsatte göra och flytta pilar tills jag blev helt nöjd. Min modell finns redovisad i kapitel 6.

När jag färdigställt arbetet med min modell blev det tydligt att den inte bara visade kärnkategorin och kategorierna. Modellen kunde även användas för att förstå varför dessa män blir osynliga. Samtliga kategorier som fanns under min kärnkategori var alltså delar i de yrkesverksammas svar på frågan om *varför* dessa män blir osynliga. Min resa i ämnet, med målet att generera en grundad teori, gick nu vidare från att söka svar på frågan om *hur* de yrkesverksamma ser på, och talar om, män som säljer sex till frågan om *varför* dessa män blir osynliga i de verksamheter som möter eller kan möta dessa män. Jag insåg i detta skede att det fanns ett behov av att ytterligare testa mina slutsatser med ännu en datainsamling.

Enligt Hartman (a.a., s. 40–41) ska frågor i denna fas besvaras genom att forskaren formulerar hypoteser. Grunden till dessa är att ytterligare data insamlas. När ytterligare data har samlats in har slutligen teorin skapats. Utifrån mitt val att gå vidare med frågan om varför dessa män blir osynliga skapade jag följande fyra hypoteser som grundade sig i de centrala kategorierna:

- Män som säljer sexuella tjänster blir osynliga på grund av att de använder *dolda arenor*
- Män som säljer sex blir osynliga på grund av *normer* om kön, sexualitet och vilka som säljer sexuella tjänster

- Män som säljer sexuella tjänster blir osynliga på grund av att de är en del av subkulturen hbtq
- Män som säljer sexuella tjänster blir osynliga på grund av brist på kunskap

Den datainsamling jag genomförde för att testa dessa hypoteser bestod av ett kompletterande e-postutskick till samtliga respondenter. Komplettering kan enligt Horton och Walsh (2017, s. 67) betraktas som en form av ytterligare intervju som kan tillföra extra djup till materialet och den teori som är i process att bildas. I utskicket ställde jag en öppen fråga som relaterade till min kärnkategori. Jag bad dem återkomma med synpunkter på om, och i så fall hur, män som säljer sex kan bli osynliga i de verksamheter som möter eller kan möta dessa män. Respondent 3 och 4 från socialtjänsten valde att avstå från att svara då de bedömde att de inte hade mer att tillägga i frågan. Övriga respondenter inkom med svar. De svar jag fick av respondenterna införlivades i datamaterialet genom ett nytt kodningsarbete. Jag gick sedan igenom hela mitt datamaterial ännu en gång. Min slutsats efter denna sista kodning och genomgång var att min hierarkiska modell fungerade samt att de hypoteser jag formulerat blivit bekräftade.

Jag har i ovan kapitel försökt beskriva hur datainsamlingen, kodningen och analysen genomförts i den öppna, selektiva och teoretiska fasen. I nästa kapitel kommer jag att redovisa mitt resultat.

4. Resultat

I detta avsnitt kommer jag att presentera studiens resultat. Resultatet är strukturerat utifrån de kategorier som jag identifierat i min datainsamling, med start i min kärnkategori osynlighet. En viss språklig revidering har utförts på vissa av intervjuцитaten för att ta bort ovidkommande ord och öka läsförståelsen.

4.1 Kärnkategorin osynlighet

Den kärnkategori som identifierats i studiens resultat är osynlighet. De som främst talar om män som säljer sexuella tjänster som en osynlig grupp är respondent 2 och 5.

Man kan säga generellt när det gäller sådana saker så är män mycket mer osynliga. [---] Det märker inte bara vi utan det märker tänker jag alla enheter inte bara prostitutionsenheten.

I relation till samtal om arenor finns det ett resonemang om att män som säljer sexuella tjänster inte vill bli sedda, att de inte vill att andra ska ha en insyn. Detta resonemang återkommer inom ramen för kategorin subkulturen hbtq.

Män står inte på Malmskillnadsgatan. Dom vill inte bli sedda (Respondent 5).

Dom vill inte bli sedda, det kan man i och för sig säga om kvinnlig prostitution också...att de inte heller vill bli sedda. Dom enda traditionella grupper som har varit synliga är gatuprostitutionen (Respondent 5)

Män som säljer sex befinner sig inte på den traditionella gatuprostitutionen, för dom vill inte bli sedda av samhället (Respondent 5).

Flera av de citat och de resonemang som lyfts inom ramen för andra kategorier är tydligt relaterade till osynlighet. Särskilt relaterar respondenterna till osynlighet i samband med

resonemang om dolda arenor, exempelvis uttrycks att ”all prostitution är under jord, det är därför den inte ses” (Respondent 5) och ”Syns man inte, finns man inte” (Respondent 2).

Respondenterna berör även osynligheten i resonemang om normer. ”Anledning till att män inte syns handlar om det normativa samhället” (Respondent 5). Ämnet återfinns även inom kategorin skam. Respondent 3 uttrycker exempelvis att socialtjänsten har svårigheter att fånga upp killar som säljer sexuella tjänster. ”Men jag tror att killarna fångar vi inte upp, det är så skamfylt, man hör inte av sig”. Vidare lyfts ämnet osynlighet relaterat till kategorin offer.

Så därför hamnar väldigt många, väldigt många män i en tystnad precis som traditionellt en kvinna i prostitution också gör, men de blir näst intill omöjliga att hitta därför att det är så förbjudet på något sätt att säga att det är problematiskt (Respondent 5).

4.2 Dolda arenor

Respondent 5 beskriver vidare att prostitutionen förändrats över tid. Hon lyfter att en förändring rör de arenor som de som säljer använder, särskilt har försäljningen i gatumiljö minskat. ”Det är bara en tredjedel av all prostitution i Sverige som befinner sig på gatan”.

Respondent 4, som arbetar inom socialtjänsten, lyfter att det finns specifika arenor där den manliga sexhandeln är vanligt förekommande. Hon nämner exempelvis klubbar, toaletter och rastplatser. Även respondent 5 lyfter dessa arenor men menar även att det skett en förändring av arenor där gatuprostitutionen förflyttas till mobil och internet, ”sen kom mobiltelefonen och då började man bli mer mobil i största allmänhet, då behövde man inte använda gatan som arena”. En bidragande orsak till förflyttningen från gatan som arena till internet är enligt respondent 2, som är verksam som utbildare/sakkunnig/stödperson, den nuvarande lagstiftningen mot sexköp, ”vi kan bara konstatera att nätet har vuxit samtidigt som lagen kom”.

Respondent 1, som arbetar inom polisen, beskriver att det fortfarande finns öppen gatuprostitution i storstäderna, men då är det främst kvinnor. Hon beskriver att polisens arbete blivit svårare i och med att mycket av prostitutionen nu sker över internet.

Naturligtvis är det en fördel för polisen när vi vet *var* personerna i prostitution befinner sig. Både för att vi då har lättare att identifiera och lagföra sexköpare, men även för att personerna i prostitution ska känna sig trygga. Att de vet att vi finns i närheten om det skulle hända något. Det är svårare för oss att bekämpa den här typen av brottslighet när utbudet flyttar till olika forum på internet, vilket det har gjort i och med den teknologiska utvecklingen. Då sker överenskommelserna mer i det dolda och på stängda forum som bara köpare och säljare har tillgång till.

Respondent 3 lyfter att det inte bara är kvinnor som använder internet som arena.

Det vi har sett när vi har googlat runt på olika Escortsidor är att det är många män som säljer sex här hos oss. Jag tror att det var mer män än kvinnor faktiskt. [---] Vi har sett ett antal annonser. När vi tittar på de här sidorna så ser man också att det finns killar som säljer sex till både män och kvinnor.

Respondent 1 beskriver vikten av att byta fokus för att hitta dessa män, att söka på andra platser, andra arenor än de som används av kvinnor som säljer sexuella tjänster. ”Men just på

grund av att arenorna ser olika ut kanske man måste ändra fokus för att inte missa någon grupp, till exempel män i prostitution”.

4.3 Skillnader

Flera respondenter beskriver skillnader mellan kvinnor och män i prostitution. En viktig skillnad rör vilka arenor som används för att sälja sexuella tjänster. Respondent 4 menar att det finns specifika arenor där den manliga sexhandeln är vanligt förekommande. Hon nämner exempelvis klubbar, toaletter och rastplatser. Respondent 1 betonar även att arenorna för kvinnor och män ser olika ut. Särskilt betonas, som beskrivs i avsnitt 4.4, att män använder arenor som är kopplade till hbtq.

Kvinnlig prostitution har sin arena [---] Medan den manliga prostitutionen, den är väldigt insyltad i gaykulturen, i hbtq-arenan så att säga. (Respondent 2)

En annan skillnad som lyfts rör hur länge personerna är aktiva inom prostitutionen. Här menar respondent 2 att män har ett kortare tidsperspektiv än kvinnor. ”Skillnaden i stort är att män inte har lång period utan avverkas tidigt”. Respondent 2 menar vidare att det finns en skillnad kopplad till det våld som kan förekomma inom prostitutionen. ”Hotbilden är större hos kvinnor som säljer...de är mest utsatta för våld med mera”.

En ytterligare skillnad mellan kvinnor och män som säljer sexuella tjänster rör enligt respondenterna omfattningen. Respondent 1 menar att kvinnor fortfarande är överrepresenterade som grupp inom prostitutionen.

Vad gäller skillnaden så skulle jag säga att det trots allt fortfarande finns en betydligt större efterfrågan på kvinnor i prostitution. Alla internationella rapporter om människohandel för sexuella ändamål uppger att det i första hand är en stor mängd kvinnor och flickor som transporteras över hela världen och utsetts för övergrepp och utnyttjanden. Det finns såklart även män och pojkar men majoriteten är kvinnor.

4.4 Subkulturen hbtq

Respondent 2 beskriver att den manliga prostitutionen återfinns inom hbtq-arenan.

Kvinnlig prostitution har sin arena [---] Medan den manliga prostitutionen, den är väldigt insyltad i gaykulturen, i hbtq-arenan så att säga [---] Det är ju oftast i de sammanhangen som det existerar.

Respondent 2 resonerar vidare kring vad det innebär att dessa män återfinns inom hbtq-kulturen. Han menar att personer utanför den slutna gruppen inte får någon insyn och att de därför inte kan identifiera målgruppen. Männerna som säljer sex blir alltså enbart synliga för dem som tillhör subkulturen. I och med detta menar han att de blir osynliga för samhället i övrigt, ”syns man inte, finns man inte”.

När respondent 5, som arbetar som terapeut, talar om prostitutionens historik i relation till manlig sexhandel lyfter hon att det som hon benämner som ”den homosexuella prostitutionen” är ett fenomen som varit vanligt i olika klubbar som fanns i Sverige fram till 1970-talet.

Trots att det alltså skulle kunna gå att identifiera dessa män, om man sökte inom rätt arenor, menar respondent 2 att det också kan vara förenat med problem att belysa den manliga prostitutionen inom det som han benämner som den slutna subkulturen hbtq. Dessa grupper är

redan utsatta i samhället och därför kan det enligt honom vara känsligt att lyfta upp det som är destruktivt inom denna arena. ”Och det gör det ju lite extra känsligt, extra viktigt att vi inte rör dom här minoritetsgrupperna”.

I relation till denna kategori återkommer ett resonemang om att män som säljer sexuella tjänster bidrar till sin egen osynlighet.

Jag har ju märkt att svårigheten när man börjar peta och röra i det här... det är ju att många homosexuella är rädda att deras cruising-arena ska bli förstörd. Det är ju oftast i dom sammanhangen som det existerar (Respondent 2).

4.5 Kunskap

Tre av respondenterna lyfter att kunskapen om både prostitution allmänt och män som säljer sexuella tjänster är bristfällig inom de verksamheter de representerar. Respondent 1 talar om att kunskapen inom polisen generellt är låg, exempelvis om vilka arenor som män använder. Hon upplever att det inte finns någon inom hennes lokala verksamhet som har den kunskapen. Särskilt menar hon att det är en bristande kunskap om hur utredningar inom detta ämne ska göras inom polisen.

Även respondent 3, som arbetar inom socialtjänsten, lyfter kunskapsbrister inom sin verksamhet. Hon menar att den kunskap som behövs för att kunna tillmötesgå och förstå denna målgrupp inte ges kontinuerligt eller till alla utan det är relaterat till ett eget intresse. Det blir ett slags specialintresse, de som är intresserade av ämnet får själva söka sin kunskap, exempelvis via kurser eller litteratur.

Respondent 2 talar även han om kunskapsbrister i de verksamheter som möter målgruppen män som säljer sexuella tjänster. Han poängterar att det är mycket viktigt med kunskap, både för att bemöta de som söker stöd på rätt sätt och även för att kunna slussa vidare personen till rätt stöd.

[N]är man ska söka hjälpen och möts av personer som inte vet vart man ska slussa en... Där det inte finns en kunskap... [---] När man mår dåligt orkar man oftast inte göra ett flertal försök utan man ger upp när man möter motstånd.

Respondent 2 fortsätter sitt resonemang kring behovet av att ha tillräckliga kunskaper för att kunna slussa vidare en person som söker stöd. Han menar att en kunskapsbrist i dessa situationer riskerar att förringa personens erfarenheter och förstärka dennes egen normalisering av sitt säljande.

Inom sig har man de här processerna, där man har normaliserat det man gör, att det är inte så farligt och jag tycker om det här. Och får man bekräftelse på det när man söker stöd... liksom att ”det vet inte jag”... men ok, vet inte dom något och finns det ingenstans att söka stöd så är ju inte detta något problem egentligen.

4.6 Normer

Några av respondenterna beskriver att svårigheten med att synliggöra män i prostitution har att göra med de normer som finns både hos de själva och i samhället kring kön, sexualitet och vad som är att betrakta som manligt eller kvinnligt. Exempelvis beskriver respondent 5 osynligheten som en följd av det normativa samhället, ”Anledning till att män inte syns handlar om det normativa samhället”.

Respondent 1 utvecklar detta genom att tala om den stereotypa bilden av en prostituerad person som kvinna. Hon menar att denna bild har sitt ursprung i att vårt samhälle har en heteronormativ utgångspunkt. De heteronormativa normerna påverkar både verksamheternas och samhällets syn på vem som är prostituerad.

Det finns en stereotyp bild av prostitution som kvinna [---] Män i prostitution passar inte in i den stereotypa föreställningen om prostituerade. De syns inte på samma sätt eftersom de inte rör sig i samma forum som kvinnorna men kanske framförallt eftersom vi, människor i allmänhet men även vi som arbetar inom polisen, har andra föreställningar om vem som är prostituerad [---] Vi vet också att den allra största andelen sexköpare är män och eftersom vi lever i heteronormativ värld så förutsätter vi således att personerna i prostitution är kvinnor.

4.7 Offer

Respondent 1 beskriver att alla personer som säljer sex delar samma utsatthet och objektivering, vare sig det är en man eller kvinna. Det är samma utnyttjande av personen. Den som köper sex gör detta för att tillfredsställa sina egna sexuella behov. Kroppen blir en handelsvara.

Likheterna är förstas att det handlar om samma sort utnyttjande. Samma objektiverande av människan. Att de är en handelsvara som går att köpa.

Trots att både kvinnor och män utnyttjas på samma sätt i prostitution menar flera respondenter att det är svårt att se män som offer för prostitution. Skälet till detta kan enligt dem vara att bilden av män som offer inte stämmer överens med samhällets syn på män och vad som är att betrakta som manligt.

Det ligger nog i hela kulturen, i trenden just det här att är det en man så har han sig själv att skylla. Att man tänker att det är hans fria val på något sätt (Respondent 3).

Vad som är svårt att se är att män kan vara utsatta och prostituera sig och vara offer för trauman, det stämmer inte på en mansbild. Män ska vara sexuella (Respondent 2).

Män kan vara offer lika väl som kvinnor, absolut. Tror inte att allmänheten ser de manliga prostituerade som offer på samma sätt. Det är nog väldigt svårt att ändra den bilden. Men jag försöker tänka, försöker vara medveten. Att män kan vara offer på samma sätt som en kvinna. [---] Jag tror också att denna föreställning hör ihop med hur vi ser på offer, att det är lättare att se kvinnor som offer än män. Traditionellt manliga attribut såsom styrka, rationalitet, handlingskraft och makt passar inte ihop med offerrollen (Respondent 1).

[D]et finns en tradition att man ska vara nöjd och glad, kåt och tacksam, pigg och alert, och ständig utförare (Respondent 5).

Svårigheten att se män i prostitution som offer gäller enligt flera respondenter även männen själva. De menar att den syn som finns i samhället på denna grupp har även överförts på gruppen själva. De ska vara aktiva och givande och inte offer och underlägsen.

Lite av den karaktären kan ses i ens försvar även hos killar som säljer sex. De kan säga saker som jag "älskar att vara hora, vara slampa", " varför kan jag inte ta betalt för det, alla vill ha mig". Det är ett litet försvar i att fortsätta med det man gör (Respondent 2).

Det var en transperson som ringde in. Han hade blivit våldtagen. Han la skulden på sig själv för att han hade kjol på sig, och hade druckit och var som han sa lite fjollig. Jag rådde honom att polisanmäla, men det blev nog inte så (Respondent 4).

Eftersom män inte ser sig själva som offer och utnyttjade i prostitution, och ofta inte heller söker hjälp självmant, blir de enligt respondent 5 svåra att identifiera. Hon beskriver dem som tysta offer.

Så därför hamnar väldigt många, väldigt många män i en tystnad precis som traditionellt en kvinna i prostitution också gör, men de blir näst intill omöjliga att hitta därför att det är så förbjudet på något sätt att säga att det är problematiskt.

4.8 Skam

Några av respondenterna talar om skam. Respondent 5 menar att män som säljer sexuella tjänster upplever mer skam än kvinnor. Detta är enligt henne en av anledningarna till att dessa män inte söker samhällets stöd. "Att vara man inom prostitutionen innebär mer skam och detta genererar att många män inte söker hjälp och behandling". Även respondent 3, som arbetar inom socialtjänsten, berör kopplingen mellan skam och att män inte söker stöd.

Men jag tror att killarna fångar vi inte upp, det är så skamfyllt, man hör inte av sig. Man har inte någon naturlig ingång till socialtjänsten heller. Det måste inte finnas men det handlar om att ställa rätt frågor eller öppna upp för diskussionen.

Respondent 2 lyfter att känslorna av skam ofta kommer efteråt, i anslutning till ett tillfälle där de sålt sex eller efter att de slutat sälja sex.

Att utstå att göra något som man innerst vet är fel och skamfyllt eller används som ångestdämpande... alltså det är ingen som de tänker på det när de är inne i det. Oftast kommer de här sakerna efteråt, att de förstår vad de har gjort mot sig själva och upplever skam.

Respondent 5 menar att det finns en skillnad utifrån kön gällande hur samhället belastar den som säljer sexuella tjänster med skam. "Men det handlar också om att samhället inte har belastat män generellt med skam eller att det skulle vara något fel".

4.9 Stöd

Det finns enligt respondenterna ett behov av stöd och hjälp bland de som säljer sex. "När man har slutat att processa och bearbeta så kommer känslorna ikapp" (Respondent 2). Behovet av stöd är enligt respondent 5 kopplat till den speciellt utsatta situation dessa personer lever i. Exempelvis förekommer en del våld och våldsutsatthet. Det kan handla om olika former av våld och ofta lägger den utsatta skulden på sig själv.

Våld förekommer inom prostitutionen men vissa utsatta säger nej när frågan ställs. Det kan handla om psykiskt våld, fysiskt våld, sexuellt våld. Detta är oavsett om det är en man eller kvinna. (Respondent 5)

Även om de flesta av respondenterna menar att behov av stöd finns menar respondent 5, som arbetar med stödverksamhet, att vissa som säljer sex inte anser att de är i behov av stöd. ”Det finns en grupp människor som inte söker stöd och det är den gruppen som säger att dom är lyckliga och har egna verksamheter”.

Vid samtal om vad som är viktigt gällande möjligheten att ge stöd menar respondent 2 att det bör finnas handlingsplaner i verksamheterna, så att de utsatta slussas rätt och får rätt stöd.

[D]et ska finnas konkreta handlingsplaner tycker jag, inom myndigheter där de möter sådana här frågor. [...] Om inte Socialjouren vet vart de ska slussa, vad är det då för signaler de sänder till de som ringer?

Att fråga personer om erfarenheter av prostitution är någonting som flera respondenter menar är en viktig förutsättning att nå de utsatta och ge stöd. Respondent 3, som arbetar inom socialjouren, menar att yrkesverksamma inom socialtjänsten är ovana vid att fråga personer om de säljer sex. Hon är kritisk till hur detta sköts inom sin egen verksamhet och ser tydliga brister.

5. Tidigare forskning

I detta avsnitt redogör jag för de forskningsstudier som jag funnit relevanta för min kärnkategori och övriga kategorier. Någonting som blivit tydligt i arbetet med att söka forskning är den stora skillnaden i mängden litteratur som produceras om prostitution med fokus på kvinnor respektive män. Det har varit en stor utmaning att hitta referentgranskad relevant forskning inom detta ämne, särskilt nyare forskning.

I enlighet med GT har jag valt att göra sökningar av tidigare forskning i den selektiva fasen. Detta val hjälpte mig att vara så öppen som möjligt och undvika att bli för influerad av forskningen i såväl intervjutillfällena som vid själva kodningen. Jag är dock medveten om att jag trots detta med all sannolikhet blivit färgad då mycket av den litteratur jag läst in mig på inför arbetet berör flera ämnen som senare blev mina kategorier och min kärnkategori. I inledningen av arbetet med att söka forskning hade jag som avsikt att fokusera enbart på min kärnkategori osynlighet. Detta visade sig dock vara allt för svårt då detta forskningsområde är väldigt begränsat. Jag valde därför att ta en mer öppen utgångspunkt i hela ämnesområdet män som säljer sex, med fokus på osynlighet och mina övergripande kategorier.

Kapitlet omfattar sex referentgranskade artiklar som jag har tagit del av via sökmotorerna Sociological abstract och Google scholar. De nyckelord jag har använt mig av är prostitution, sex mot ersättning, manlig prostitution, män som säljer sex samt sexarbetare. Kapitlet omfattar vidare en doktorsavhandling samt fyra övriga rapporter som jag bedömer bidrar till min studie. För att stödja läsaren har jag valt att dela in redovisningen i underrubriker som relaterar till kärnkategorin osynlighet samt kategorierna dolda arenor, subkulturen hbtq och normer. Samma artiklar kan därför återkomma under olika underrubriker.

5.1 Osynlighet

De Cabo Y Moreda har inom ramen för sin doktorsavhandling *Brott eller passion? Myndighetsdiskurs om manlig sexhandel från 1930- till 2000-tal* (2018) studerat statliga utredningar och offentliga tryck i Sverige mellan 1933 och 2016. Hon har även genomfört kvalitativa intervjuer med män som säljer sex och professionella inom verksamheter som möter dessa män. De Cabo Y Moreda menar att manlig sexhandel behandlats ytterst sparsamt

i de offentliga utredningar som hon granskat. Analysen visar även att det finns ett mönster i hur den manliga sexhandeln beskrivits. Den omnämns genomgående som diskret, svår att upptäcka och osynlig. (a.a., s. 14) Även de professionella som intervjuats gav uttryck för en uppfattning om att män som säljer sexuella tjänster var en osynlig grupp. Sexhandeln beskrevs som undanskymt, dolt och svårgenomträngligt. (a.a., s.88–89). I intervjuerna gav professionella olika förklaringar till deras upplevelse av osynlighet och den allmänna tystnaden kring manlig sexhandel. En förklaring var kunskapsbrist, en annan var att det saknades en offentlig debatt om manlig sexhandel. De olika förklaringarna visade sig enligt De Cabo Y Moreda ha samma ursprung, associeringen till att dessa män bidrog till sin egen osynlighet, att de inte ville synas. (a.a., s. 88–89) Det fanns alltså en föreställning om en slags tystnadskultur hos de män som säljer sexuella tjänster (a.a., s. 110). De Cabo Y Moreda menar dock att professionernas diskurs om manlig sexhandel som osynligt fenomen inte verkade bygga på kunskapsbrist. I stället fanns ett samband mellan diskursen om osynlighet och beskrivningen av det annorlunda. Diskursen utgjordes av ett tal om skillnader, det vill säga att den manliga sexhandeln är någonting som skiljer sig från den heterosexuella sexhandeln. (a.a., s. 91–92) De Cabo tar i sin avhandling starkt avstånd kring hur den manliga sexhandeln konstrueras som ett osynligt fenomen och uttrycker ”jag gör inte anspråk på att synliggöra något osynligt, då jag utgår ifrån att osynliga fenomen inte är tillgängliga för studier” (a.a., s. 16).

Larsdotter, Jonsson och Gärdegård (2011) har på uppdrag från regeringen genomfört en omfattande kvalitativ och kvantitativ undersökning av hbt-personers erfarenhet av sex mot ersättning. I rapporten *Osynliga synliga aktörer – Hbt-personer med erfarenhet av att sälja och/eller köpa sexuella tjänster* beskriver Larsdotter att de studier som genomförts främst fokuserar på kvinnor som säljer sex till män. Detta leder till att gruppen män som säljer sex blir osynlig. Osynligheten av homo- och bisexuella personer som säljer sex är enligt Larsdotter en konsekvens av att kön fokuseras, och inte sexualiteten i sig. Prostitutionen som företeelse återfinns i en heterosexuell ram och resultatet blir att homo- och bisexuella män som säljer sex exkluderas. Vidare kan studier av omfattningen av den manliga prostitutionen än mer försvåras eftersom manlig prostitution likställs med just homosexuell prostitution och definieras utifrån just den homosexuella handlingen och inte utifrån personernas självdefinierade sexualitet. (a.a., s.16)

I forskningsöverskriften *Prostitution i Norden* (2008) skriver C Holmström ett avsnitt benämnt *prostitution och människohandel i Sverige: Omfattning, förekomst och kunskapsproduktion* att kartläggning av prostitution är svårt att genomföra då det till stor del är en dold verksamhet. Än svårare är att kartlägga den, som hon benämner, homosexuella prostitutionen. Detta menar hon främst handlar om svårigheten att skilja mellan det som i utredningen benämns som ”vanliga” homosexuella kontakter och kontakter som syftar till prostitution. Hon menar vidare att den homosexuella prostitutionen är svår att kartlägga för att den präglas av diskretion och osynlighet. (a.a., s. 303, 311)

I rapporten *Sexmänsäljersex.se/x: nöje blir funktion* av Eriksson och Knutagård (2005) beskrivs att män som säljer sex är en osynlig grupp, både för den stora allmänheten och för många yrkesverksamma i socialt arbete. Rapporten bygger på en kvalitativt inriktad fallstudie, där författarna intervjuat män som säljer sex till män via internet. Författarna menar att kunskapen om män som säljer sex är både liten och anekdotisk. Rent forskningsmässigt är denna grupp enligt författarna nästan helt osynliga, särskilt i Sverige. Här finns det ett fåtal undersökningar och män som säljer sex och dessa är oftast en del av forskningen som rör kvinnor som säljer sex till män. (a.a., s. 9). De texter som finns är även skrivna av i huvudsak homosexuella författare (a.a., s. 32). En förklaring till att både dessa män och köparna är

osynliga är enligt författarna att begreppet prostitution nästan är synonymt med kvinnor som bjuder ut sex till män för pengar. (a.a., s. 15)

5.2 Dolda arenor

Forskarna Svedin, Jonsson, Kjellgren, Priebe och Åkerman har på regeringens uppdrag genomfört en kvalitativ undersökning av särskilda prostitutionsenheters arbete mot prostitution. I forskningsrapporten *Prostitution i Sverige* (2012) beskrivs att det är problematiskt att representativt och noggrant studera män som säljer sex som grupp eftersom denna prostitution än mer än annan prostitution sker i det fördolda (a.a., s. 23–24).

Larsdotter, Jonsson och Gäredal (2011) beskriver i rapporten *Osynliga, synliga aktörer - hbt-personer med erfarenhet av att sälja och/eller köpa sexuella tjänster* att det skett en förskjutning från prostitution på öppna gator till en marknad över internet. Ett av skälen till denna förskjutning är enligt författarna den ökning som skett av internetanvändningen i samhället. Denna arena har i och med detta blivit en av de viktigaste och största arenorna för kontakter mellan personer som köper sexuella tjänster och de som säljer. De annonseringar som sker inom dessa områden kan vara uttryckligen erbjudande av sexuella tjänster men även underförstådda budskap i samband med sociala kontakter. Dessa arenor kan ses som dagens motsvarighet till den offentliga miljön som exempelvis gatuprostitutionen. (a.a., s. 59)

5.3 Subkulturen hbtq

I De Cabo Y Moredas avhandlingen *Brott eller passion? Myndighetsdiskurser om manlig sexhandel från 1930- till 2000-tal* (2018) framkommer en konstruktion av att manlig sexhandel som på olika sätt sammankopplats med manlig homosexualitet (a.a., s. 15). Detta visar sig bland annat i att de professionellas förståelse av manlig sexhandel på olika sätt var kopplade till föreställningen om manlig homosexualitet. De beskriver exempelvis den manliga sexhandeln som en homosexuell kultur, en kultur som var svår att uppfatta för heterosexuella. (a.a., s. 109 – 110) I enlighet med denna konstruktion blir den manliga sexhandeln en del av gaykulturen och det anses därför krävas en homosexuell kulturkompetens för att upptäcka män som säljer sexuella tjänster (a.a., s. 14).

Den holländska forskaren Van der Poel har gjort en kvalitativ etnologisk undersökning av manlig prostitution i Amsterdam. Studien heter *Professional male prostitution: A neglected phenomenon* (1992). Författaren lyfter att ett problem inom forskningen om manlig prostitution är att denna i för stor utsträckning utgått från att alla män som säljer sexuella tjänster är homosexuella. Utifrån detta blir den manliga prostitutionen ett fenomen som mer är att betrakta som en del av den homosexuella subkulturen. Detta har i sin tur påverkat forskningen då urvalet sker inom en grupp där prostitutionen endast är en del av deras inkomst och vardag. (a.a., s. 272) När Van der Poel beskriver den manliga prostitutionen använder hon begreppet ”social värld”, i betydelsen av en värld med egna normer och värden (a.a., s. 265).

5.4 Normer

I forskningsrapporten *Prostitution i Sverige* (2012), av Svedin et al. för författarna ett resonemang relaterat till den kvantitativa kartläggning som genomförts av särskilda prostitutionsenheters arbete mot prostitution. I kartläggningen framkommer att enheterna har en väldigt traditionell bild av prostitution, nämligen att det är kvinnor som säljer och män som köper. Män som säljer sex är en grupp som enligt författarna saknas i enheternas beskrivningar av prostitution och även i arbete mot prostitution. (a.a., s. 23–24)

Male prostitution: Pathology, paradigms and progress in research, av amerikanska forskarna David och Bimbi (2008) är en redovisning av en samhällsvetenskaplig litteraturstudie inom

ämnet manlig prostitution. I artikeln resonerar författarna kring att prostitution länge omtalats som världens äldsta yrke. Benämningen utgår ifrån ett förhållningssätt relaterat till kön, det är kvinnor och inte män som är innebilden av säljaren. Detta trots att det finns historisk dokumenterad kunskap om män som säljer sexuella tjänster bland annat i romarriket och antikens Grekland. Författarna menar att dessa män inte blev uppmärksammade och undersökta på samma sätt som kvinnorna, varför de inte kom att påverka bilden av prostitution som företeelse. (a.a., s. 8)

I artikeln *A Prostitute's Progress: Male Prostitution in Scientific Discourse*, av den australienska forskaren John Scott (2003), redovisas resultatet av en diskursiv historisk analys av vetenskaplig text i ämnet manlig prostitution. Resultatet visar att den manliga prostitutionen historiskt betraktats som ett moraliskt problem som sammankopplats med avvikelser och överträdelser av könsrelaterade normer. Avvikelse blev kategoriserade i relation till hur mycket beteendet avvek från den normativa förståelsen av kön, då specifikt femininitet och maskulinitet. Den manliga prostitutionen sattes vidare i nära samband med normer om sexualitet. Lagen och staten hade här en skyldighet att skydda heterosexuella män från homosexualitet och onaturliga lustar. (a.a., s. 3) I mitten av 1900-talet började forskningen fokusera än mer på ett samband mellan män som prostituerade sig och männens sexuella identitetsutveckling. Diskursen om den manliga prostitutionen var även under denna tid starkt influerad av diskurser kring homosexualitet. (a.a., s.12) Författaren menar vidare att det under senare tid skett en process där manlig prostitution sexualiserats/maskuliniserats. Detta har möjliggjort både en bredare förståelse och en bredare diskurs av manlig prostitution. Dessa män kan nu benämnas både som agerande, starka, farliga och hotande och som offer och sårbara. (a.a., s. 26)

Avhandlingen *Brott eller passion? Myndighetsdiskurser om manlig sexhandel från 1930- till 2000-tal* av De Cabo Y Moreda (2018) syftar till att analysera hur det svenska offentliga utredningsväsendet och professionella med sexhandeln som uppdrag beskriver och begripliggör manlig sexhandel (a.a., s. 16). Författaren menar att ett mönster som framkommer i hennes resultat är att sexhandel lyfts som ett heterosexuellt fenomen (a.a., s. 11). Den manliga sexhandeln har därmed inte fått samma uppmärksamhet som den heterosexuella (a.a., s. 14). I relation till offentliga utredningar blir detta särskilt tydligt (a.a., s. 84). Hon menar att en möjlig förklaring på detta är att människohandel för sexuella ändamål erhållit en central roll i debatten om sexhandeln. Ett fenomen som i första hand anses drabba unga kvinnor och barn (a.a., s. 85). De Cabo Y Moredas resultat visar på en konstruktion kopplad till maskuliniserade och feminiserade föreställningar om kön och sexualitet. I enlighet med denna konstruktion anses kvinnor som säljer sexuella tjänster mer känslomässigt involverade i den sexuella akten än män. Männerna anses ha en större förmåga att isolera sexuella aktiviteter som enstaka händelser, därmed anses inte ären bli lika stora som hos kvinnorna. Denna konstruktion har en betydande inverkan på hur kvinnor respektive män beskrivs och betraktas som offer och utsatta inom sexhandeln. (a.a., s. 211) Den har även en stor inverkan på möjligheten till stöd (a.a., s. 45).

I artikeln *A new public health context to understand male sex work*, av de australienska forskarna Minichiello, Scott och Callander (2015) presenteras resultatet av en epidemiologisk forskningsöversikt med fokus på HIV och STI. I artikeln lyfter författarna några viktiga kunskaper eller lärdomar som tidigare forskning inom området bidragit med. En av dessa berör hur den manliga sexhandeln utmanar normer kring kön och normer om hegemoniska maskulinitet. Eftersom männens kroppar blir en åtråvärd vara och de därmed framställs i en underordnad ställning utmanas den hegemoniska bilden av att män ska vara överordnade, agerande och aggressiva. (a.a., s. 1–2)

I artikeln *Personal Characteristics, Sexual Behaviors, and Male Sex Work: A Quantitative Approach*, av Logan (2010) redovisar författaren en kvantitativ undersökning om sambandet mellan pris för sexuella tjänster av män och maskulint kodat sexuellt beteende och ras (a.a., s. 679). Författarna analyserar på vilket sätt män som har sex med män utmanar och kritiserar den hegemoniska maskuliniteten genom sitt sexuella beteende. Detta menar författarna är särskilt intressant då homosexuella män är att betrakta som motsatsen till hegemonisk maskulinitet. (a.a., s. 680) Resultatet i den kvantitativa undersökningen visar att de män som kunde inrymmas i den hegemoniska normen om den manliga kroppen belönades högt inom marknaden av sexuella tjänster. De män som befann sig i botten av den hegemoniska hierarkin blev i stället ekonomiskt bestraffade. (a.a., s. 697–698)

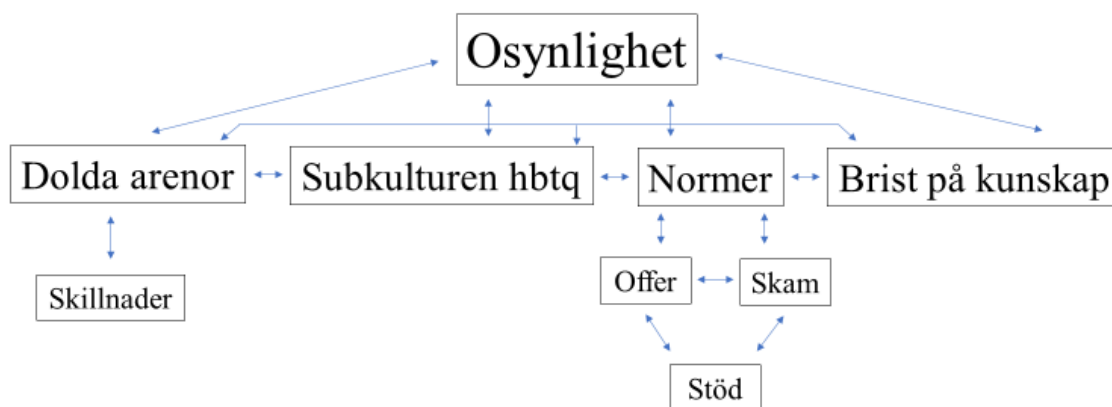
5.5 Studiens bidrag till befintlig forskning

I föreliggande diskussion kommer jag att relatera mitt resultat till den forskning jag redovisat. I detta avsnitt vill jag kort reflektera över på vilket sätt som min studie kan bidra till den redan existerande forskningen. Under arbetet med att ta del av både svensk och internationell tidigare forskning har det blivit tydligt att i princip alla av de kategorier som jag funnit i mitt material är närvarande i den tidigare forskningen. Det finns ett återkommande och väldigt samstämmigt resonemang kring osynlighet, stereotypa föreställningar och normer om kön och sexualitet och hur dessa män betraktas som en del av den homosexuella subkulturen. I den tidigare forskningen finns det dock relativt lite resonemang kring behov av kunskap för att uppmärksamma denna grupp. Detta återfinns i princip enbart i den forskning som redovisas i avsnittet om osynlighet. Brist på kunskap är ett ämne som har en central roll i min studie och i min teoretiska modell, varför min studie kan anses bidra till den befintliga forskningen. Det är vidare enbart två av rapporterna som berör denna studies fokus, nämligen yrkesverksammas/professionellas arbete eller syn på denna målgrupp. Även här kan min studie därför anses bidra till den befintliga forskningen i ämnet.

6. Min teoretiska modell

I detta avsnitt kommer jag att redogöra för min teoretiska modell. Modellen tar sin utgångspunkt i min insamlade data men den tidigare forskningen har även vävts in i teorin i syfte att göra den ännu bättre underbyggd.

Studiens syfte har varit att undersöka hur yrkesverksamma som inom sina verksamheter möter eller kan möta målgruppen män som säljer sex ser på, och talar om, dessa män. Genom arbetets gång i de olika faserna har frågan om *hur* utvecklats till att även bli en fråga om *varför*. Min teoretiska modell består av en kärnkategori och åtta övriga kategorier och deras inbördes relationer, illustrerade med pilar. Förklaringsmodellen är tänkt att främst ge svar på frågan om varför män som säljer sex blir osynliga i de verksamheter som möter eller kan möta målgruppen män som säljer sex. Modellen kan dock även anses ge svar på frågan som relaterar till mitt syfte.

Figur 1. Teoretisk modell över min grundade teori

6.1 Kategoriernas inbördes relationer

Överst i min teoretiska modell återfinns min kärnkategori *osynlighet*. Ämnet osynlighet kan relateras till alla kategorier som framkommit i materialet, antingen mer direkt eller indirekt. Särskilt tydligt är det relaterat till kategorierna *subkulturen hbtq* och *normer*, varför de placerats direkt under kärnkategorin. Därefter relaterar kärnkategorin till *dolda arenor* och *brist på kunskap*. Dessa fyra kategorier relaterar även på olika sätt till varandra och till underliggande familjekategorier. Under kategorin *dolda arenor* och *normer* finns andra kategorier som direkt relaterar tillbaka till dessa men även indirekt till osynlighet, nämligen *skillnader* respektive *offer*, *skam* och *stöd*. Kategorierna *offer* och *skam* relaterar vidare dels till varandra och dels till kategorin *stöd*. En kategori i materialet som både relaterar till kärnkategorin men även till övriga kategorier i modellen är *brist på kunskap*. Samtliga kategorier förtjänar sin plats i teorin.

6.2 Modellens svar på frågan om varför män som säljer sex blir osynliga

När det gäller kategorin *dolda arenor* framkommer att dessa män blir osynliga för både de yrkesverksamma och samhället i stort eftersom de använder arenor som är dolda för insyn, exempelvis internet eller offentliga platser där möten sker efter överenskommelse. Dessa internetsidor eller offentliga platser är egentligen inte dolda men då kunskapen om arenorna eller hur dessa möten sker ofta är bristande blir uppfattningen och upplevelsen att arenorna är dolda. Dessa män blir även osynliga då de är en del av det som en av respondenterna benämner som *subkulturen hbtq*. Osynligheten i relation till denna kategori handlar bland annat om att de arenor som männen använder finns dolda för personer utanför hbtq-gruppen. Det kan röra sig om särskilda chattforum eller offentliga platser där sexuella möten sker. För att få kunskap om dessa forum eller platser krävs att de yrkesverksamma söker kunskap specifikt, de behöver alltså veta vad de letar efter och söka mer aktivt, exempelvis vara medlem i ett chattforum för att på så sätt få kunskap om vilka personer som säljer sexuella tjänster och var. Det handlar även om en bredare föreställning om en särskild gaykultur där dessa män ingår. En föreställning som i sin tur bygger på en konstruktion om att dessa män är homosexuella. Det finns även ett resonemang om att dessa grupper bidrar till sin egen osynlighet, att de önskar en osynlighet. Respondenterna beskriver vidare ett de arenor som män respektive kvinnor använder *skiljer sig åt*. Männen använder alltså andra arenor än de yrkesverksamma är vana att uppmärksamma, exempelvis hbtq-forum eller offentliga platser. De yrkesverksamma har bristande kunskap om var dessa män säljer sexuella tjänster och hur de kan identifieras. Detta bidrar till dessa mäns osynlighet.

Ytterligare en orsak till att dessa män blir osynliga är *normer*. De normer som finns hos de yrkesverksamma om kön, sexualitet och vilka som säljer sexuella tjänster bidrar till dessa

mäns osynlighet och försämrar de yrkesverksammas möjlighet att uppmärksamma dessa män. Då dessa normer även finns i samhället i övrigt påverkar de även männen själva. Normerna påverkar vidare synen på vilka personer som är att betrakta som *offer* eller inte, vilket inte bara påverkar de yrkesverksamma utan även männen själva. Normerna kring sexualitet, med grund i en heteronormativ förståelseram, påverkar även dessa mäns upplevelse av *skam*. Normerna påverkar vidare hur mycket samhället och de yrkesverksamma belägger dessa män med skam. Både synen på vilka som är offer och synen på skam bidrar även till dessa mäns osynlighet. De påverkar även möjligheten till att bli erbjudna *stöd* och hur mycket dessa män själva söker stöd.

Brist på kunskap är vidare en orsak till osynligheten och att dessa män inte uppmärksammas och får det stöd de har behov av. Kunskapsbristen handlar om ämnet män som säljer sex i stort men även om de teman som framkommer i övriga kategorier. Det finns en brist på kunskap om vilka arenor som män använder och hur de skiljer sig med de arenor som kvinnor väljer. Det finns även en kunskapsbrist som berör hbtq, kanske särskilt gällande de arenor som kan sammankopplas med hbtq, exempelvis digitala forum för hbtq-personer. Det blir vidare tydligt i analysen av den data som insamlats att bristen på kunskap även kan relateras till kategorierna normer och dess undergrupper offer, skam och stöd. Om yrkesverksamma inte har en tillräcklig medvetenhet om de normer som de och deras verksamheter har kring kön, sexualitet och vem som köper och säljer sexuella tjänster kan de inte uppmärksamma dessa män som utsatta och inte heller erbjuda det stöd som kan behövas.

7. Teori

I detta kapitel presenteras studiens teoretiska perspektiv och begrepp. Kapitlet är tänkt att utgöra en teoretisk referensram för studiens resultat och min teoretiska modell. Jag har valt att använda mig av queerteori och kommer att inleda med att belysa betydelsen av begreppet queer och en del av grunderna i queerteorin. Därefter kommer jag att beskriva de mest centrala begreppen inom teorin, heteronormativitet, den heterosexuella matrisen och performativitet.

7.1 Begreppet queer och queerteorins grunder

Queerteori bör inte betraktas som en teori, utan mer som en blandning av studier. Gemensamt för dem alla är ett kritiskt förhållningssätt till de institutioner, strukturer och handlingar som upprätthåller heterosexualiteten som den normala och ursprungliga sexualiteten (Rosenberg 2002, s. 12–13 & Ambjörnsson 2012, s. 36–37). Ytterst syftar queerteorin till att ifrågasätta givna kategoriseringar av sexualitet och utmana de gränser som finns mellan dessa (a.a., s. 163). Queerteorins centrala fråga rör hur heterosexualitet och homosexualitet betraktas som uppdelade och åtskilda. Trots att de därmed ses som varandras motsatser bör de dock inte betraktas som ett jämlikt par. De står i stället i en slags hierarkisk opposition, där heterosexualiteten är den överordnade sexualiteten. Själva heterosexualiteten definieras här av just avståndstagandet från homosexualiteten. (Rosenberg 2002, s. 17, 88) Därmed är den heterosexuella normen helt beroende av en homosexuell minoritet (a.a., s. 160).

7.2 Heteronormativitet

Normativitet kan förklaras som ett slags maktsystem som upprätthåller och backar upp normer i ett samhälle (Rosenberg 2002, s. 101). Heteronormativitet är därmed det maktsystem som backar upp normen eller antagandet att ”alla är heterosexuella och att det naturliga sättet att leva är heterosexuellt” (a.a., s. 91). Viktiga strategier i detta maktsystem är tystnad, att skapa och förstärka stereotyper, exkludera och patologisera (Ambjörnsson 2012, s. 78–79).

Heteronormativitet verkar aktivt normerande och det som upplevs falla utanför denna heterosexuella norm stämplas som avvikande. Ett sätt att straffa avvikande grupper eller personer kan vara konkreta handlingar som våld medan andra kan vara marginalisering eller osynliggörande. (Rosenberg 2002, s. 101) Just denna uteslutning eller exkludering av avvikelser är en av heteronormativitetens bärande principer. Principen bygger på en tendens att tänka i dikotomier, att särskilja utifrån olikheter. Kategoriseringen i ”vi och dom” leder till en hierarki där den ena delen, den heterosexuella, privilegieras på bekostnad av den andra, den homosexuella. Konsekvenserna av denna kategorisering blir sociala orättvisor, som rättfärdiggörs med konstruktionen av vad som är naturligt. (a.a., s. 100–102) Att särskilja heterosexualitet och homosexualitet, utifrån dess olikheter, kan även innebära uteslutning och nedvärdering av den grupp som uppfattas avvika från normen, de homosexuella (a.a., s. 164). En annan bärande princip inom heteronormativiteten är någonting som Rosenberg (2002) kallar för assimilering. Hon menar att de avvikande grupper som blivit uteslutna ges möjlighet att ansluta sig till den privilegierade och dominerande gruppen (a.a., s. 102). På så sätt inkluderas avvikelserna in i normen. Dock sker inte detta genom att den avvikande gruppen bereds utrymme. Avvikelsen får plats enbart utifrån normens villkor. Dessa villkor handlar om att inte synas, höras eller agera för sin egen sak. Den andra sidan av myntet på denna inkludering är därmed så gott som alltid ett osynliggörande och en tystnad. (Ambjörnsson 2012, s. 70)

7.3 Den heterosexuella matrisen

En betydelsefull person i utformandet av queerteorin är Judith Butler. Hon menar att det finns en heterosexuell fördom som handlar om att vi alla är födda med ett biologiskt kön, antingen manligt eller kvinnligt. I förlängningen medför detta att det uppstår en genuskonstruktion som befästs med tillhörande attribut, manligt och kvinnligt. De båda könen förutsätts även stå i ett motsattsförhållande till varandra, och ömsesidigt attraheras av varandra. (Butler 2007, s. 7) Butler menar vidare att kategorierna man och kvinna existerar inom ramen för en slags heterosexuell förståelseram. Inom denna förståelseram, som hon kallar den heterosexuella matrisen, framställs de två könen som de enda möjliga alternativen av identiteter. Syftet med förståelseramen är att organisera kroppar, socialt genus och sexuellt begär i en rak ordning. För att exempelvis framstå som en kvinna krävs att du har en kropp som betraktas som en kvinnas, att du uppträder som en kvinna förväntas göra samt att du har rätt sorts begär, nämligen det heterosexuella begäret till en man. (Ambjörnsson 2012, s. 112) De som kombinerar kön, genus och begär på ett sätt som bryter mot den heterosexuella matrisen kan upplevas som avvikande, irriterande och störande (a.a., s. 122–127).

7.4 Performativitet

Förutom heteronormativitet finns ett ytterligare ledord inom queerteorin, nämligen performativitet. Begreppet beskriver hur språket blir en aktiv handling som skapar och formar bilden av verkligheten. Varje uttalande kan sägas aktivera olika sociala och psykologiska processer. Queerteorins syn på performativitet blir betydelsefullt för synen på könsidentitet. Exempelvis bör inte en pojkes sätt att tala eller leka inte ses som ett uttryck av hans könsidentitet utan i stället som en effekt av en lång rad performativa handlingar. Dessa kan vara alltifrån barnmorskans uttalande att barnet är en pojke till lärarens tillrättavisning i skolan. I enlighet med detta finns därför ingen ursprunglig manlighet, kvinnlighet eller sexualitet. (Ambjörnsson 2012, s. 136–137)

8. Diskussion

I denna diskussion kommer jag att försöka förklara och tolka de resultat jag fått. Som utgångspunkt för detta har jag mitt syfte men även min ovan beskrivna modell. Jag kommer

inledningsvis att relatera mitt resultat till studiens syfte. Därefter kommer jag att relatera mina resultat till tidigare forskning för att sedan försöka tillämpa mitt valda teori på studiens resultat, för att på så sätt försöka skapa en helhet. Jag kommer att försöka problematisera och diskutera de kategorier jag funnit i materialet, med störst fokus på min kärnkategori osynlighet.

8.1 Resultat i relation till studiens syfte

Studiens syftar till att undersöka hur yrkesverksamma som inom sina verksamheter möter eller kan möta målgruppen män som säljer sex *ser på och talar om*, dessa män. För att kunna svara på detta har jag försökt att förstå och analysera respondenternas resonemang. Jag har även lagt fokus på vilka ord och formuleringar de använder då detta ger en bra bild av hur de ser på dessa män.

Innan jag mer specifikt redovisar hur de yrkesverksamma jag intervjuat ser på och talar om män som säljer sex vill jag föra ett resonemang kring den data jag samlat in inom ramen för denna studie. Det blev tydligt redan tidigt i mitt arbete att det insamlade materialet skulle bli relativt litet i omfång och homogent. De respondenter som arbetade inom polis och socialtjänst hade utifrån sina yrkesroller och sitt ansvar inom området prostitution anmärkningsvärt lite att säga om denna målgrupp. Deras resonemang var på många sätt homogent och främst på en övergripande nivå, mer grundat i en förförståelse av målgruppen än i en egen erfarenhet av att möta dessa män. Respondent 2 och 5, som mer direkt möter målgruppen inom ramen för stöd, har betydligt djupare och mer omfattande beskrivningar. De är även dessa personer som för ett mer direkt resonemang kring studiens kärnkategori osynlighet. Övriga respondenter berör ämnet inom ramen för samtal om andra ämnen, som arenor eller stöd. Det finns alltså en tydlig skillnad i resultatet beroende på om respondenterna möter målgruppen eller enbart arbetade i en verksamhet som *kan* möta målgruppen. Detta har starkt påverkat både mängden och kvaliteten av den data som insamlats. Det kan även betraktas som ett resultat i sig. Ju närmare målgruppen yrkesverksamma arbetar desto mer uppmärksammar och benämner de studiens kärnkategori osynlighet.

Det är tydligt att respondenternas beskrivning av män som säljer sex ofta indirekt eller direkt berör studiens kärnkategori *osynlighet*. Respondenterna använder ord som ”osynliga” och beskrivningar som ”svåra att identifiera” och ”omöjliga att hitta”. Ett skäl till osynligheten är enligt dem att männen använder *dolda arenor* som internet, klubbar, utemiljöer och offentliga toaletter. Flera av dem talar även om att dessa män inte vill bli sedda. Just detta relaterar de till att dessa män använder arenor som är skyddade från samhällets insyn. De talar om att männen är en del av *subkulturen hbtq*, eller som en respondent uttrycker det ”insyltade i gaykulturen”. En respondent använder exempelvis formuleringen ”den homosexuella prostitutionen”. Detta ger uttryck för en förförståelse av att alla män som säljer sexuella tjänster är homosexuella. Ett ytterligare resonemang som återkommer är att det finns *skillnader* mellan den manliga och kvinnliga prostitutionen. Respondenterna beskriver skillnader gällande arenor men talar även om skillnader i omfattning, där kvinnor lyfts som majoritet. En annan skillnad som beskrivs rör att kvinnor är mer utsatta för våld än män.

Flera respondenter uttrycker att män som säljer sex blir osynliga på grund av de *normer* som finns i samhället kring kön, sexualitet och vem som säljer sexuella tjänster. De menar att dessa män inte passar in i den stereotypa bilden av prostitution. De beskriver vidare att det är svårt att betrakta dessa män som *offer* eller utnyttjade. De relaterar detta till att bilden av män som offer inte stämmer överens med samhällets syn på män och vad som är att betrakta som manligt. De nämner här ord som starka, sexuella, rationella, handlingskraftiga, aktiva och givande. En respondent uttrycker att bilden av en man är att han ska vara ”nöjd och glad, kåt

och tacksam, pigg och alert, och ständig utförare”. Ett ytterligare ämne som berörs är *skam*. Inom detta ämne lyfts att män som säljer sexuella tjänster upplever mer skam än kvinnor. De är dock inte lika belastade av skam från samhället som kvinnor. Att dessa män upplever skam lyfts som en anledning bakom att de inte söker *stöd* i samma utsträckning som kvinnor. De beskrivs som personer som är i behov av stöd men även som personer som inte själva ser att de är i behov av stöd och därmed inte heller söker stöd.

Sammanfattningsvis visar resultatet att de yrkesverksamma som intervjuats beskriver män som säljer sexuella tjänster som:

- osynliga
- frivilligt osynliga
- svåra att identifiera/omöjliga att hitta
- insyltade i gaykulturen
- homosexuella
- offer
- utsatta
- ej offer
- tysta offer
- skamfyllda
- i behov av stöd
- ej stödsökande

8.2 Resultat i relation till tidigare forskning

I följande del presenterar jag mitt resultat i relation till tidigare forskning. I min redovisning kommer jag att fokusera på hur osynligheten beskrivs i forskningen och av respondenterna men även på vad som lyfts som möjliga svar på varför dessa män blir osynliga.

Sammanfattningsvis finns det en stark samstämmighet mellan mitt resultat och den befintliga forskningen.

Osynlighet

Den tidigare forskningen beskriver ämnet osynlighet på ett relativt samstämmigt sätt. Det framkommer att män som säljer sex behandlats mycket lite i både forskning, debatter och offentliga publikationer. Den manliga prostitutionen beskrivs som diskret, osynlig och svår att upptäcka. Här finns en samstämmighet med mitt resultat. Flera respondenter uttrycker att dessa män är svåra eller omöjliga att identifiera och begreppet osynlighet återkommer i beskrivningarna. De förklaringar som lyfts i forskningen om varför dessa män blir osynliga är även i stort samstämmiga med mitt resultat. En förklaring som berörs är den nuvarande lagstiftningen mot prostitution, som har sin utgångspunkt i mäns våld mot kvinnor. En respondent berör detta ämne men då i relation till att lagstiftningen medfört en förskjutning av prostitutionen från gatan till internet. En annan förklaring till osynligheten som berörs i forskningen är *kunskapsbrist*, både hos samhället och hos de yrkesverksamma inom socialt arbete. Värt att uppmärksamma är att detta ämne är betydligt mer närvarande i mitt resultat än i forskningen. Det finns vidare en samstämmighet gällande den påverkan som den stereotypa synen på prostitution har på denna grupps osynlighet. Respondent 1 uttrycker exempelvis ”Det finns en stereotyp bild av prostitution som kvinna [---] Män i prostitution passar inte in i den stereotypa föreställningen om prostituerade”. Ytterligare en samstämmighet rör resonemang kring *skillnader* mellan den manliga prostitutionen och den kvinnliga. Exempelvis talar forskaren De Cabo Y Moreda (2018, s. 91–92) om att det hos de professionella hon intervjuats fanns ett tal om *skillnader*, det vill säga att den manliga sexhandeln är någonting som skiljer sig från den heterosexuella sexhandeln. Även mina

respondenter förde liknande resonemang, särskilt berörde de skillnader kopplat till arenor. Slutligen vill jag lyfta en tydlig och viktig samstämmighet mellan forskningen och mitt resultat, nämligen den om att dessa män anses bidra till sin egen osynlighet. De intervjuer som De Cabo Y Moreda genomfört med professionella inom socialt arbete och de jag genomfört visar ett liknande resultat, nämligen att det finns en föreställning om att dessa män inte vill synas, att det finns en tystnadens kultur bland dessa män.

Dolda arenor

Samstämmigheten mellan forskningen och mitt resultat återkommer när det gäller ämnet arenor. Båda källorna lyfter att män som säljer sex blir osynliga för att de använder dolda arenor. Både forskningen och respondenterna lyfter även internet som den viktigaste arenan för dessa män samt att det skett en förskjutning från gatan som arena till internet och andra mer dolda arenor.

Subkulturen hbtq

Begreppet subkulturen hbtq återkommer både inom den befintliga forskningen och i intervjuerna med våra respondenter. Den tidigare forskningen lyfter att resonemang om en subkultur inom hbtq har sin grund i en konstruktion om manlig homosexualitet och att alla män som säljer sexuella tjänster är homosexuella. Eftersom de uppfattas som en del av gaykulturen blir det även en naturligt följd att de uppfattas som svåra att upptäcka. Det finns tydliga spår av både denna konstruktion och dess resultat av att betrakta dessa män som svåra att upptäcka i mitt material. En av respondenterna använder exempelvis formuleringen ”den homosexuella prostitutionen” och en annan pratar om att dessa män är ”insyltade i gaykulturen”. Män som säljer sex förutsätts därmed vara homosexuella. De förutsätts även vara svåra att hitta. Det finns vidare beskrivningar om att inte störa eller röra denna subkultur eller att sätta ljuset på den manliga sexhandeln inom hbtq-kulturen ”det är så förbjudet på något sätt att säga att det är problematiskt”.

Normer

Som beskrivits under överskriften osynlighet i detta **avsnitt** finns det både i den tidigare forskningen och i mitt resultat ett resonemang kring hur *normer* i både samhället i stort och hos de yrkesverksamma som möter dessa män leder till att dessa män ej uppmärksammas. Forskningen och respondenterna beskriver att förståelsen av ämnet har en heteronormativ utgångspunkt och att prostitutionen återfinns i en heterosexuell ram. Det finns en traditionell och stereotyp bild av prostitution och i denna bild passar män som säljer sex inte in. En undersökning i min tidigare forskning rör professionella som arbetar inom så kallade prostitutionsenheter (Svedin et al. 2012). Här påvisades att män som säljer sexuella tjänster saknades både i enheternas beskrivning av prostitution och i deras arbete mot prostitution. Detta resultat är mycket samstämmigt med mitt eget. De respondenter jag intervjuat har alla ett särskilt ansvar för arbetet mot prostitution inom sina respektive verksamheter. Trots detta särskilda ansvar framträder en tydlig bild av att denna grupp väldigt osynlig i deras respektive verksamheter.

Både i forskningen och i mitt datamaterial framkommer att dessa mäns osynlighet direkt kan relateras till de normer om kön och maskulinitet som finns både hos yrkesverksamma och samhället i övrigt. Dessa normer leder inte bara till att dessa män blir osynliga, det påverkar även bilden av vem som är att betrakta som *offer*. Flera respondenter lyfter att traditionella manliga attribut som styrka, handlingskraft och makt inte passar med bilden av ett offer. Traditionen är i stället att män ska vara sexuella, agerande och utförare. ”[D]et finns en tradition att man ska vara nöjd och glad, kåt och tacksam, pigg och alert, och ständig utförare”. Forskningen för detta resonemang vidare och beskriver att det finns en hegemonisk

bild av män som överordnade, agerande och aggressiva. I enlighet med denna bild betraktas inte män som säljer sex som utnyttjade eller utsatta i sexhandeln. Som en konsekvens av detta blir de inte heller erbjudna samma möjlighet till *stöd*. Även respondenterna uttrycker kopplingar mellan normer om kön och sexualitet och möjligheten till stöd. De menar att uppfattningen om vem som är offer påverkar både verksamheternas möjlighet att upptäcka dessa män men även vilket stöd de erbjuds och hur de slussas vidare. Normer kring vem som är i behov av stöd handlar även enligt respondenterna om vilka grupper som beläggs med *skam* och skuld. ”Men det handlar också om att samhället inte har belastat män generellt med skam eller att det skulle vara något fel”. Normerna kring offerskap och skam påverkar även männen själva vilket leder till att de inte söker stöd i samma utsträckning som kvinnor som säljer sex.

8.3 Resultatets anknytning till vald teori

I denna del ska jag försöka tillämpa min valda teori, queerteori, på studiens resultat.

Avsnittet är strukturerat utifrån de tre centrala begreppen inom queerteori, heteronormativitet, den heterosexuella matrisen samt performativitet.

Heteronormativitet

Som beskrivits kan heteronormativitet enligt queerteori betraktas som ett maktsystem som backar upp normen om att alla är heterosexuella och att det naturliga sättet att leva är heterosexuellt. Allt annat är avvikande och annorlunda. Det finns tydliga spår i mitt resultat av att det heteronormativa samhälle som respondenterna är en del av påverkar både respondenternas bild av prostitution som företeelse men även deras bild av dessa män. När respondenterna talar om den stereotypa bilden av prostitution, i betydelsen av den heterosexuella prostitutionen, är det ett uttryck för heteronormativitet. När respondenterna beskriver män som säljer sex som homosexuella, insyltade i gaykulturen och svåra att identifiera är det också ett uttryck för heteronormativitet. Respondenternas beskrivningar av att män ska vara aktiva, agerande och sexuella är även en förståelse som har sin grund i en heteronormativ förståelseram. Detta får enligt respondenterna en rent praktisk innebörd av att dessa män inte betraktas som offer eller utnyttjade och därmed inte uppmärksammas och inte heller får möjlighet till stöd. ”Traditionellt manliga attribut såsom styrka, rationalitet, handlingskraft och makt passar inte ihop med offerrollen”. Eftersom männen själva lever i ett heteronormativt samhälle påverkas även de av den manliga identiteten som utförare och aktiv. Därmed har även de svårt att se sig själva som offer eller i behov av stöd.

Enligt queerteori finns det olika strategier som kan användas för att upprätthålla maktsystemet heteronormativitet. Två strategier är tystnad samt att skapa och förstärka stereotyper. Båda dessa strategier kan återfinnas i mitt resultat. Tystnad som strategi kan märkas i respondenternas beskrivningar av att män som säljer sex är osynliga, men även i att respondenterna faktiskt har relativt lite överlag att säga om denna målgrupp. För flera av dem, särskilt mina respondenter från socialtjänsten och polisen, är ämnet inte närvarande i deras arbete. Det finns en tystnad så länge inte någon, som jag i detta fall, gör dem uppmärksammade på ämnet. En annan strategi som jag anser återfinns i mitt material är att skapa och förstärka stereotyper. Särskilt syns denna strategi i relation till respondenternas beskrivningar av dessa män som en del av subkulturen hbtq. I dessa beskrivningar finns tydliga stereotypa beskrivningar, exempelvis att män som säljer sex är homosexuella och att män som säljer sex män inte vill bli sedda.

Inom förståelsen av heteronormativitet finns det två bärande principer. En av dessa är principen om assimilering, vilket handlar om att en utsluten grupp ges möjlighet att ansluta sig till den privilegierade och dominerande gruppen. Assimileringen sker dock enbart utifrån

normens villkor. Villkoren handlar ofta om att den avvikande gruppen inte ska synas, höras eller agera för sin egen sak, vilket därmed innebär ett osynliggörande och en tystnad. Principen om assimilering är en viktig del i att förstå mitt resultat och varför dessa män blir osynliga. Alla de yrkesverksamma jag intervjuat arbetar specifikt med prostitution. Två viktiga utgångspunkter i detta arbete är den lagstiftning som finns på området och den offentliga strategi som yrkesverksamma ska förhålla sig till. Även om respondenterna inte direkt talar om varken sexköpslagen eller regeringens strategi för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, där arbetet mot prostitution ingår, är detta dock en ram för deras arbete mot prostitution. Enligt min bedömning kan den nuvarande lagstiftningen mot sexköp, och även det nuvarande strategiska arbetet mot prostitution, ses som ett exempel på principen och resultatet av assimilering. Manlig prostitution är i teorin inkluderad i själva lagstiftningen och i arbetet mot prostitution men bara på normens villkor, vilket då är den heterosexuella prostitutionen. Inkluderingens pris är i enlighet med principen om assimilering osynliggörande och tystnad. Båda dessa finns starkt närvarande i hela mitt resultat.

Den heterosexuella matrisen

Inom queerteorin finns en förståelseram som benämns den heterosexuella matrisen. Syftet med förståelseramen är att organisera kroppar, genus och begär i en rak ordning. De som kombinerar biologiskt kön, socialt genus och sexuellt begär på ett sätt som bryter mot den heterosexuella matrisen kan upplevas som avvikande, irriterande och störande. Även den heterosexuella matrisen kan tillämpas till mitt resultat. När män säljer sex till andra män bryter de mot den heterosexuella matrisen. De bryter mot den heterosexuella referensram som mina respondenter tydligt har när det gäller prostitution som företeelse. För att förhålla sig till detta och hitta en lösning på det som irriterar och stör, kan ett behov av att placera och organisera dessa män i en annan ram uppstå, i ramen om ”den andre”. I mitt resultat synliggörs detta genom respondenternas tal om den homosexuella prostitutionen, dolda arenor och subkulturen hbtq. Respondenterna kan anses placera dessa män inom en annan förståelseram än den heterosexuella för att skapa ett sätt att förhålla sig till att dessa män avviker från matrisen.

Performativitet

Begreppet performativitet beskriver hur språket kan bli en aktiv handling som skapar och formar en bild av verkligheten och därmed även aktiverar olika sociala och psykologiska processer. Performativitet kan på olika sätt tillämpas på mitt resultat. Ett exempel är hur beskrivningar om män som sexuella, aktiva och agerande skapar en verklighet där män inte betraktas som offer och inte heller i behov av stöd. Det som uttalas formar en verklighet som påverkar inte bara de yrkesverksamma utan även männen själva. Ett annat exempel är respondenternas tal om att dessa män inte vill bli sedda. Att denna grupp inte ska störas. Dessa uttalanden kan forma en slags bild av verkligheten och aktivera olika sociala och psykologiska processer, som alla utmynnar i att dessa män blir osynliga och inte uppmärksammade. Exempelvis kan uttalanden som dessa aktivera processer som rättfärdiggör valet att inte genomföra olika insatser som fokuserar på män som säljer sex. En respondent uttrycker exempelvis ”[D]et gör det ju lite extra känsligt, extra viktigt att vi inte rör dom här minoritetsgrupperna” och ”Jag har ju märkt att svårigheten när man börjar peta och röra i det här...”. Uttalanden om att denna grupp inte vill bli synliggjord kan även aktivera processer som påverkar möjligheten till kunskapshöjande insatser inom ämnet manlig prostitution för yrkesverksamma som möter eller kan möta dessa män.

8.4 Avslutande kommentarer

Min resa i detta ämne har varit lång. Under arbetet har jag fått möjlighet att, med stöd av metoden grundad teori, utforska och fördjupa mig i ämnet. Den fråga som i inledningen var

central, det vill säga hur yrkesverksamma ser på dessa män, övergick under min resa genom metodens olika faser till att handla om varför dessa män blev osynliga i de verksamheter som möter eller kan möta dessa män. Den kärnkategori som jag identifierade i den öppna fasen, osynlighet, går som en röd tråd genom mitt arbete. Beskrivningar om dessa män som osynliga återkommer i respondenternas beskrivningar men även i den befintliga forskningen. Även de kategorier som befinner sig längst upp i min teoretiska modell är närvarande i en stor andel av rapporter och tidigare forskning i ämnet män som säljer sex. Denna samstämmighet kan anses stärka mitt resultat och den förklaringsmodell som genererats.

Studiens resultat visar att det finns en skillnad som relaterar till om en yrkesverksam *möter* målgruppen eller enbart arbetar i en verksamhet som *kan* möta målgruppen. Tydligast visar sig mönstret att ju närmare målgruppen yrkesverksamma arbetar desto mer uppmärksammar de denna grupp osynlighet. Den ökade medvetenheten bland dessa yrkesverksamma bör även påverka möjligheten för dessa män att bli uppmärksammade och synliggjorda och därmed även deras möjlighet till stöd.

Någonting som blivit tydlig i slutet av mitt arbete, efter att jag tillämpat min valda teori på resultatet, är att de normer om kön och sexualitet som finns i de verksamheter som möter eller kan möta dessa män kan ses som den centrala förklaringen för osynligheten. Med detta som grund har jag frågat mig om dessa män verkligen är osynliga. Handlar beskrivningen om osynlighet egentligen om någonting annat, någonting som kan härledas till just de normer om kön och sexualitet som påverkar oss alla, inklusive de som arbetar mot prostitution? Vissa forskare tar exempelvis avstånd mot beskrivningar om att dessa män är osynliga och använder sig i stället av begreppet osynliggörande. I denna betydelse är dessa män inte alls osynliga utan i stället osynliggjorda. I slutet av min resa i detta ämne har jag kommit fram till att jag delar detta ställningstagande. Dessa män är i de verksamheter som möter eller kan möta dessa män. De syns inte därför att personer inte väljer att se och synliggöra. Jag vill här återkomma till titeln av min uppsats, som jag anser väl sammanfattar min studies hela resultat. ”Syns man inte finns man inte”

8.5. Förslag till vidare forskning

Inledningsvis fanns en avsikt att även inkludera hur synen på män som säljer sex kunde påverka möjligheten till stöd. Det finns få verksamheter som riktar sig direkt till män som säljer sex. Utifrån detta undrade jag om det kunde finnas en koppling mellan synen på män som säljer sex som mindre utnyttjade och offer än kvinnor och möjligheten till stöd. Under studiens gång har det dock visat sig att denna vinkling varit svår att följa då det finns begränsad kunskap om detta i tidigare forskning. Inte heller informanterna har kunnat beskriva området djupare. Detta resulterade i valet att endast fokusera på hur yrkesverksamma beskriver manlig prostitution och män som säljer sex. Ett val att ta in även möjligheten till stöd i analysen skulle riskera att försämra resultatet. Koppling mellan synen på män som säljer sex och möjligheten till stöd vore dock ett intressant förslag för vidare forskning på området. Är det så att det behövs ett uttalat utnyttjande och en offerroll för att utsatta personer ska kunna få det stöd som de enligt lag har rätt till? Påverkar samhällets och yrkesverksammas syn på män respektive kvinnor som säljer sex möjligheten till stöd och hur stödet är utformat? Detta är några av de frågor som kan vara intressanta att studera vidare.

9. Litteraturförteckning

- Ambjörnsson, F. 2006. *Vad är queer?* Stockholm: Natur och kultur
- Angelöw, B. & Jonsson, T. 2000. *Introduktion till socialpsykologi*. Lund: Studentlitteratur AB
- David, S. & Bimbi, Phd 2008: Pathology, paradigms and progress in research
Journal of Homosexuality 53:1-2, 7-35, DOI: 10.1300/J082v53n01_02
- De Cabo Y Moreda, Annelie. 2018. *Brott eller passion? Myndighetsdiskurser om manlig sexhandel från 1930- till 2000-tal*. Diss., Göteborgs universitet.
<http://hdl.handle.net/2077/58113>
- Eriksson, N. & Knutagård, H. 2005. *Sexmänsäljer.se/x-nöje blir till funktion: Rapportserie 2005:1* ISBN-10 91-973883-3-5 ISBN-13 978-91-973883-3-7 RFSL Skåne Arkitektkopia AB, Malmö
- Fejes, A. & Thornberg, R. 2009. (Red.) *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber.
- Glaser, B. 1978. *Theoretical Sensitivity: Advances in the Methodology of Grounded Theory*. Mill Valley, Ca.: Sociology Press.
- Gunvå, G. & Hylander, I. 2003. *Grundad teori- ett teorigenererande forskningsperspektiv* Stockholm: Liber AB
- Hartman, J. 2001. *Grundad Teori: Teorigenerering på empirisk grund*. Lund: Studentlitteratur
- Holmström, C. 2008. *Prostitution i Norden prostitution och människohandel i Sverige: Omfattning, förekomst och kunskapsproduktion* TemaNord 2008:604 © Nordiska ministerrådet, Köpenhamn ISBN 978-92-893-1817-4
- Holton, J. A. & Walsh, I. 2017. *Classic Grounded Theory. Applications With Qualitative & Quantitative Data*. Thousand Oaks: Sage.
- Larsdotter, S., Jonsson, J. & Gäredal, M. 2010 *Osynliga, synliga aktörer Hbt-personer med erfarenhet av att sälja och/ eller köpa sexuella tjänster* ISBN 978-91-976801-4-1 RFSL Stockholm
- Larsdotter, S. 2011. *De osynliga synliga männen som säljer sex: En deskriptiv studie över män som säljer sex och säkrare sex samt män och transpersoner som säljer sex på nätet*.
<http://muep.mau.se/handle/2043/10719>
- Länsstyrelsen Stockholm. 2015. *Prostitutionen i Sverige 2014 – en omfattningskartläggning*. Stockholm: Länsstyrelsen Stockholm
- Minichiello, V., Scott, J. & Callander, D. 2015. *A new public health context to understand male sex work*. BMC Public Health 15:282 Australien DOI 10,1186/s12889-015-1498-7
- Regeringens skrivelse 2007/08:167. *Handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål*. Skr. 2007/08:167

Rosenberg, T. 2002. *Queerfeministisk agenda*. Bokförlaget Atlas

Scott, J. 2003. *A Prostitute's Progress: Male Prostitution in Scientific Discourse*, Social Semiotics, Volume 13, Issue 2, Austalien
<http://www.tandfonline.com/10.1080/1035033032000152606>

Socialstyrelsen. 2007. *Kännedom om prostitution*.
Artikelnr 2007-131-48. Publicerad www.socialstyrelsen.se, december 2007

Svedin, C-G. & Priebe, G. 2009. Unga sex och internet. I Ungdomsstyrelsen. (Red.)
Se mig. Unga om sex och internet, (s. 32-147) Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Svedin, C-G. & Jonsson, L. 2012. *Prostitution i Sverige Huvudrapport: Kartläggning och utvärdering av prostitutionsgruppens insatser samt erfarenheter och attityder i befolkningen*
Linköping University Electronic Press, URL:
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:liu:diva-75383> ISBN: 978-91-7519-915-3

Logan, TD. 2010. *Personal Characteristics, Sexual Behaviors, and Male Sex Work: A Quantitative Approach*, DOI: American Sociological Review 75(5) 679–704 10.1177/0003122410379581

Van der Poel, Sari. 1992. Professional male prostitution: A neglected phenomen. *Crime, Law and social change*.18: 259-275, Kluwer Academic Publishers Netherlands.

Vetenskapsrådet. 2002. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Lagar och författningar

BrB 1962:700. *Brottsbalken*.

10. Bilagor

10.1 Informationsbrev till respondenter

Mitt namn är Kimona Magnusson och jag studerar socialpsykologi på Mälardalens Högskola i Eskilstuna. Jag har valt att göra min uppsats om män som säljer sexuella tjänster och vänder mig därför till dig.

Syftet med min studie är att undersöka hur yrkesverksamma som inom sina verksamheter möter eller kan möta målgruppen män som säljer sex ser på, och talar om, män som säljer sexuella tjänster.

Dina erfarenheter och kunskaper är betydelsefulla! Ditt deltagande sker frivilligt och du kan när som helst avbryta utan närmare motivering.

Jag kommer att så långt som möjligt försöka genomföra mina intervjuer via telefon. Intervjuns längd kommer då att vara cirka 30 min - 1 timme. Med ditt samtycke kommer intervjun att spelas in via en bandspelare. Materialet utifrån intervjun kommer att överföras till pappersform. Du kommer att få ta del av intervjun i nerskrivet format för ett godkännande.

De uppgifter som framkommer under intervjun kommer att behandlas med respekt och konfidentiellt och endast i studiesyfte och inte lämnas ut till obehörig. Intervjumaterialet kommer att förvaras på ett sådant sätt att det enbart används av mig som student. När studien är slut kommer materialet att förstöras.

Studien kommer att presenteras i form av en uppsats vid Mälardalens Högskola i Eskilstuna och om önskan finns kommer du att få ta del av studien.

Med Vänliga Hälsningar

Kimona Magnusson
kon05002@student.mdh.se
Mobilnummer: 0762133681

10.2 Intervjuguide

Teman;

1. Arbete

- Beskriv ditt arbete
- Allmänna tankar och reflektioner om prostitution
- Har du i ditt arbete kommit i kontakt med prostitution? Beskriv hur
- Har du kommit i kontakt med män som säljer sex? Beskriv hur
- Om inte: Varför tror du att du inte haft det?
- Hur känner du att din kunskap är om prostitution? Om män som säljer sex?

2. Syn på prostitution och män som säljer sex

- Vilken bild har du av prostitution?
- Vad tänker du om män som säljer sex?
- Syn på män respektive kvinnor som säljer sex? Skillnader?

10.3 Kompletterande utskick via epost

Skulle du kunna ge dina synpunkter på om, och i så fall hur, män som säljer sex kan bli osynliga i de verksamheter som möter eller kan möta dessa män?